

Indicadors de consum i pràctiques culturals de Catalunya en relació a Europa

Antoni Ramon
Elena Sintes
Ivan Encinas

Desembre 2004

Equip de treball:

Coordinació i redacció general: Antoni Ramon
Elena Sintes

Tractament i anàlisi de dades: Ivan Encinas

Amb la col·laboració de: Bernat Miguel

Aquest estudi ha estat encarregat pel Gabinet Tècnic per obtenir els indicadors de situació de Catalunya a Europa a partir de l'*Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2001* i les dades de l'*Eurobaròmetre* del mateix any.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	2
1. LECTURA.....	4
1.1. L'accés al món del llibre	4
1.2. Els hàbits de lectura de llibres	6
1.3. Lectura de diaris	8
1.4. Lectura de revistes	11
1.5. La pràctica de l'escriptura.....	14
1.6. Els hàbits generals de lectura	15
1.7. Conclusions	16
2. MÚSICA	17
2.1. Disposició d'aparells d'audició i d'instruments musicals.....	17
2.2. Hàbits d'audició de música	18
2.3. La pràctica musical: tocar instruments	30
2.4. Els hàbits musicals generals	32
2.5. Conclusions	33
3. CINEMA I ESPECTACLES ESCÈNICS	35
3.1. Cinema	35
3.2. Teatre	39
3.3. Espectacles de dansa	43
3.4. Participació en grups de teatre	46
3.5. El marc general d'assistència a cinema i espectacles escènics	48
3.6. Conclusions	49
4. EQUIPAMENTS AUDIOVISUALS: TELEVISIÓ, RÀDIO I VÍDEO	51
4.1. Equipaments audiovisuals a la llar	51
4.2. Hàbits de consum audiovisual	52
4.3. Conclusions	59
5. INTERNET	60
5.1. Connexió a internet	60
5.2. Ús d'internet	62
5.3. Conclusions	64
6. CONCLUSIONS	66
6.1. Els hàbits culturals dels catalans en el marc dels països europeus .	66
6.2. Els hàbits culturals segons el sexe.....	67
6.3. Els hàbits culturals segons l'edat.....	67
6.4. Els hàbits culturals segons el nivell d'estudis	69
6.5. Els hàbits culturals segons la situació laboral	69

INTRODUCCIÓ

Plantejament de l'informe

L'informe sobre *Indicadors de consum i pràctiques culturals de Catalunya* té per objecte la comparació del nivell de consum cultural dels catalans en relació amb els hàbits i les pràctiques que es donen a nivell europeu. Amb aquest objectiu, aquest estudi té com a finalitat la construcció d'indicadors derivats de l'*Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2001* comparables als indicadors existents en les estadístiques culturals europees.

El present estudi es planteja com a objectiu el coneixement i l'anàlisi de la situació de Catalunya en l'entorn europeu pel que fa a la cultura. Aquesta anàlisi es distribueix en cinc grans àmbits d'estudi: la lectura, la música, el cinema i els espectacles escènics, els equipaments audiovisuals i, finalment, internet. Al llarg de l'informe i per a cada tema s'analitza quina és la situació actual a Catalunya i a Europa pel que fa a la disponibilitat o l'accés als equipaments culturals, els hàbits de consum i les pràctiques.

L'anàlisi s'inicia amb una descripció del comportament del conjunt de la població en cada àmbit analitzat, per aprofundir, després, en l'estudi de les diferències en els hàbits i pràctiques culturals segons les característiques sociodemogràfiques dels individus i el seu posicionament en l'estructura social. L'edat, el sexe, el nivell d'estudis i la situació laboral són les variables que ajuden a explicar l'heterogeneïtat en els comportaments culturals.

Aspectes metodològics

La informació que es presenta en aquest estudi procedeix de dues bases de dades: els resultats de Catalunya s'han extret de l'*Enquesta de consum i pràctiques culturals de Catalunya 2001* elaborada pel Departament de Cultura i l'Institut d'Estadística de Catalunya; i els resultats d'Europa s'han obtingut de l'*Eurobaròmetre 56.0* (el capítol dedicat a internet està treballat amb les dades de l'*Eurobaròmetre 112*). La comparació bàsica es realitza amb els indicadors del conjunt d'Europa. Quan la informació ho permet també es presenten comparacions amb altres països i la segregació dels indicadors en base a les variables sociodemogràfiques¹.

Pel que fa a l'estructura de l'informe i donat el volum d'informació amb què s'hi treballa, s'ha optat per incorporar en el text només les taules i els gràfics que recullen les principals informacions i s'adjunten la resta de dades en un annex final de taules.

¹ Els criteris metodològics seguits en la construcció dels indicadors i en la tria de variables es detalla en l'Annex metodològic.

Síntesi de les conclusions

En termes generals, **els hàbits culturals de la població catalana estan lleugerament per sota dels que s'observen al conjunt de l'Europa dels quinze**, bé que les magnituds generals difereixen poc de la mitjana europea.

Un posicionament general situaria **Catalunya clarament per sobre de la majoria de països de l'Europa meridional**, fonamentalment per sobre de Grècia, Portugal i Espanya i amb una certa alternança de situacions respecte de França i Itàlia. Ara bé, el nostre país presenta **uns hàbits culturals menors que els dels territoris centreeuropeus i molt per sota dels que es registren al nord d'Europa**.

Els hàbits culturals entre homes i dones no ofereixen contrastos radicals, fet que s'aprecia tant a Catalunya com a Europa. Tot i això, en termes generals, les activitats en què les dones presenten unes pràctiques més elevades són aquelles que es consideren "més cultes" (lectura, música clàssica, arts escèniques). Els homes, per la seva banda, són més propensos al que es podria anomenar com "cultura electrònica".

L'edat és una variable decisiva a l'hora de diferenciar els hàbits culturals de la població. En termes generals, en la majoria de les activitats –tot i que hi ha excepcions- **els joves són els que presenten uns hàbits més actius** i el nivell d'assistència o de pràctica cultural va disminuint progressivament amb l'edat tant al conjunt europeu com a Catalunya.

Els europeus de més de 45 anys presenten uns hàbits significativament superiors als de la població catalana. S'ha de suposar que aquestes diferències són degudes a una tradició cultural més dilatada i al major nivell de formació de la població europea d'aquesta edat. Al mateix temps, però, cal destacar que **els hàbits culturals dels catalans s'han anat aproximant als dels europeus entre les generacions joves i adultes-joves** i, de fet, en aquests segments d'edat s'observen comportaments força similars en els dos territoris.

El nivell d'estudis és una altra variable decisiva en la determinació dels hàbits culturals de la població, fins al punt que la relació "**a més estudis major realització d'activitats culturals**" és la més directa que s'identifica en l'estudi.

Finalment, pel que a la situació laboral, **els estudiants són el grup més actiu en temes culturals**, seguit dels ocupats, mentre que mestresses de casa i, especialment, jubilats constitueixen els col·lectius amb menors nivells de pràctiques.

1. LECTURA

L'anàlisi dels hàbits de lectura s'inicia amb una aproximació a la relació de la població catalana i europea amb el món del llibre i ve donada per dos indicadors: disposició de llibres a la llar i freqüentació de biblioteques.

El gruix del capítol es dedica pròpiament als hàbits de lectura de la població amb l'anàlisi de les taxes de lectura de llibres, diaris i revistes. Finalment, es fa referència a la població que manté una relació més activa amb aquest món a partir de la pràctica de l'escriptura per oci.

1.1. L'accés al món del llibre

La població catalana, com la del conjunt d'Europa, viu en un entorn amb certa presència de llibres a casa. Una tercera part dels catalans viuen en una llar que disposa d'entre 126 i 500 llibres i entorn d'una desena part disposen de més de 500 llibres a casa seva. Cal retenir, però, que en la meitat de les llars catalanes es disposa d'una biblioteca amb menys de 126 llibres.

Aquesta distribució no difereix excessivament de la que s'aprecia al conjunt d'Europa, tot i que no es pot portar a terme una comparació acurada entre els dos territoris²

El nivell d'estudis és la variable sociodemogràfica que més incideix en la disposició de llibres. Tant en l'àmbit europeu com en el català es constata que la població universitària és la que acostuma a disposar de biblioteques personals més àmplies mentre que la disponibilitat de llibres és força escassa entre qui no disposa d'estudis.

Pel que fa a l'ús de biblioteques, segons l'enquesta catalana, una tercera part de la població ha visitat un d'aquests equipaments en el darrer any. Aquesta dada sembla lleugerament sobreproporcionada³, si es compara amb la mitjana europea, que se situa en el 28,9%. Aquest diferencial s'explica fonamentalment pel diferent tractament del tema en les dues enquestes⁴.

Les variables més decisives a l'hora de discernir sobre l'assistència a les biblioteques tant entre la població catalana com l'europea són l'edat i el nivell d'estudis. La freqüentació de biblioteques augmenta amb el nivell d'estudis de què disposa la població: menys del 10% d'assistents entre els que no tenen estudis per més del 50% entre qui disposa d'estudis universitaris.

Pel que fa a l'edat, es constata que a més edat es produeix una menor

² Les possibilitats de resposta en les dues enquestes contemplen agrupacions diferents pel que fa al nombre de llibres disponible.

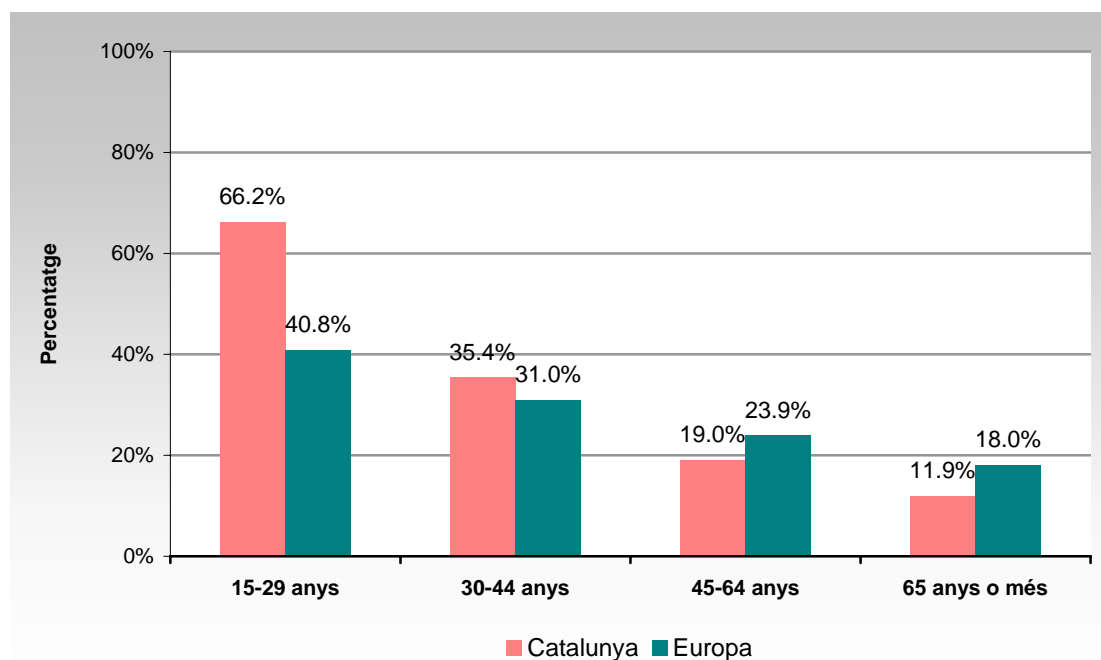
³ En l'estudi Hábitos de lectura y compra de libros en Catalunya (PRECISA 2003) es dona una taxa d'assistència a biblioteques entre els lectors (llegeixen almenys cada mes) del 21,4% l'any 2001.

⁴ Mentre que a l'enquesta catalana la freqüentació a biblioteques es pregunta específicament, en l'europea s'inclou dins d'un conjunt d'activitats d'oci (anar al cinema, al teatre, a esdeveniments esportius, etc.).

assistència a biblioteques. És de destacar, però, que en aquesta variable s'observen comportaments diferenciats entre la població catalana i l'europea. Segons les dades disponibles, la major assistència i freqüentació de biblioteques entre la població catalana s'explicaria fonamentalment pel comportament de la població jove i dels estudiants, que es manifesten com usuaris més assidus de les biblioteques que els joves europeus, bé que possiblement les diferències no siguin tan accentuades com les que s'observen en el gràfic següent. La utilització de les biblioteques com a sales d'estudi i l'important desplegament d'aquests equipaments en els darrers anys al nostre país podrien explicar aquest comportament diferencial dels joves catalans. D'altra banda, s'ha de tenir en compte que, tant a Catalunya com a Europa, les biblioteques han incrementat i diversificat molt la seva oferta de serveis, esdevenint mediateques, el que les converteix en equipaments molt més atractius que anteriorment, especialment, pels joves.

D'altra banda, també és destacable que entre la població madura i la gent gran del conjunt europeu –i entre els jubilats- es detecta un major nivell d'assistència a biblioteques que entre la població catalana d'aquests grups d'edat. El major nivell de formació d'aquests col·lectius a Europa i una més dilatada tradició dels equipaments de lectura estarien al darrere d'aquest comportament.

Gràfic 1.1. Assistència a biblioteques segons l'edat

1.2. Els hàbits de lectura de llibres

Poc més de la meitat de la població catalana ha llegit més d'un llibre en el darrer any, proporció que és bastant similar a la mitjana europea.

Una constatació rellevant que deriva de les dades disponibles és, però, que a Catalunya es detecta un nivell de lectors assidus –que llegeixen més de sis llibres l'any- menor que al conjunt europeu.

Taula 1.1: Nombre de llibres llegits

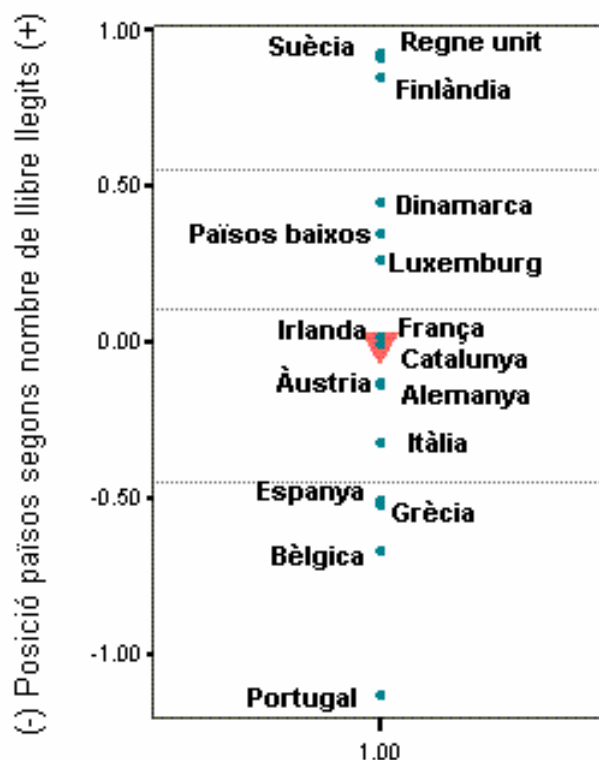
Quants llibres ha llegit?	Catalunya	Europa
0 o 1 llibre	46,3	50,9
2 a 6 llibres	35,1	27,0
més de 6 llibres	18,6	22,1
Total	100,0	100,0

En aquest estudi, per presentar el posicionament de Catalunya respecte dels països europeus en les diverses temàtiques tractades, s'utilitza l'anàlisi de correspondència múltiple -que integra diverses variables o diverses categories d'una mateixa variable- els resultats de la qual es representen en forma de gràfics. Aquests gràfics divideixen el total europeu en grups de països que, considerant els marges d'error de les enquestes, presenten un posicionament similar. Es poden comparar, per tant, països que pertanyen a grups diferents ja que les diferències entre ells són estadísticament significatives. En canvi, no és aconsellable comparar països que estan inclosos dins d'un mateix grup.

En relació als hàbits de lectura de llibres, s'identifiquen quatre grups de països i Catalunya es pertany al tercer grup, que presenta unes taxes entorn de la mitjana europea.

Segons això, Catalunya ocuparia una posició intermèdia, a distància dels territoris menys lectors –Portugal, Bèlgica, Grècia, Espanya- i dels que presenten un nivell de lectura més elevat, com els Països Baixos, Luxemburg, Dinamarca, Finlàndia, Regne Unit i Suècia.

Gràfic 1.2: Posició segons el nombre de llibres llegits

Tant a Catalunya com al conjunt europeu les dones llegeixen més llibres que els homes però en ambdós sexes es reproduïx el diferencial de lectors assidus a favor de la població europea. En tot cas, de la informació disponible en destaca la reduïda proporció de lectors assidus entre els homes catalans, en contrast amb la posició destacada que ocupen les dones europees.

Taula 1.2. Percentatge d'entrevistats que llegeix més de 6 llibres l'any segons sexe

Ha llegit més de 6 llibres?	Catalunya	Europa
Home	17,6	19,8
Dona	19,5	24,2
Global	18,6	22,1

Pel que fa a l'edat, si es considera la població que ha llegit algun llibre en el darrer any, s'aprecia que els majors nivells de lectura es produeixen entre els

joves i que van disminuint a mesura que avança l'edat.

Quan es parteix dels lectors assidus, però, es detecta una situació diferent. Primer, entre la població europea no hi ha diferències significatives entre els grups d'edat i, segon, entre els catalans el nivell de lectura és similar entre els grups de 15 a 29 anys i de 30 a 44 anys i disminueix en els grups de més edat.

La comparació entre un territori i l'altre també presenta trets força diferencials. Entre la població de menys de 45 anys, s'observa un nivell de lectors assidus bastant similar entre Catalunya i el conjunt europeu. En canvi, entre els residents de 45 a 64 anys, i encara més entre els majors de 65 anys, el nivell de lectura és molt inferior al nostre país. Aquestes diferències també es detecten entre la població jubilada i la que es dedica a les feines de la llar.

De ben segur, la major presència de lectors assidus entre els europeus de més edat respon a una tradició més dilatada de proximitat al llibre i d'hàbits de lectura. Tot indica, però, que aquests contrastos entre la població dels dos territoris han tendit a desaparèixer entre els grups de menys de 45 anys, que són els que més s'han beneficiat de l'avenç sociocultural del país en les darreres dècades.

Taula 1.3: Percentatge d'entrevistats que han llegit més de 6 llibres segons l'edat

Ha llegit més de 6 llibres?	Catalunya	Europa
15-29 anys	22,5	21,6
30-44 anys	23,4	24,1
45-64 anys	14,5	21,9
65 anys o més	11,2	20,1
Global	18,6	22,1

D'altra banda, la proporció de lectors assidus augmenta clarament amb el nivell d'estudis de la població: passa del 2-3% entre qui no té estudis a prop del 40% entre els que disposen de formació universitària, tant a Catalunya com a Europa.

1.3. Lectura de diaris

En relació a la premsa diària totes les variables analitzades donen uns hàbits de lectura inferiors al nostre país que al conjunt d'Europa.

A Catalunya gairebé hi ha una quarta part de la població que mai llegeix el diari mentre que a Europa la població no lectora supera de poc la desena part. Els

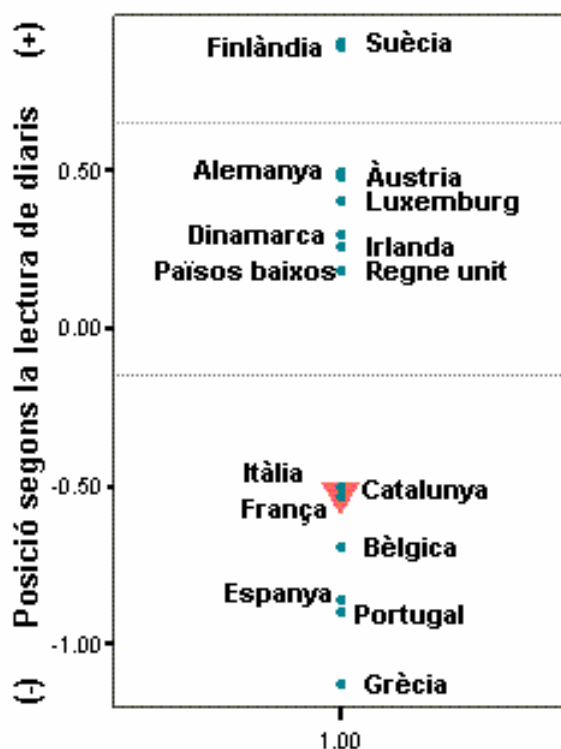
lectors assidus també són força menys a Catalunya que al territori europeu (38,1% per 46,1%).

Taula 1.4: Freqüència de lectura de diaris

Amb quina freqüència llegeix diaris?	Catalunya	Europa
Cada dia	38,1	46,1
Menys de 6 dies per setmana	38,5	41,2
Mai	23,3	12,8
Total	100,0	100,0

A partir de l'anàlisi de correspondència múltiple de la freqüència de lectura de diaris que es representa en el gràfic següent, en els països europeus es poden distingir tres grups de països. El grup més lector el formen Finlàndia i Suècia, on més del 90% de la població llegeix el diari una o més vegades a la setmana. El segon grup el conformen la resta de països del centre i nord del continent mentre que el grup amb menys lectors està constituït fonamentalment els països meridionals, entre els que hi figura Catalunya.

Gràfic 1.3: Posició segons la lectura de diaris

Per sexes, tant a Europa com a Catalunya llegeixen més el diari els homes que les dones. Comparant els dos territoris s'observa que els homes catalans llegeixen menys premsa que els europeus i el mateix succeeix amb les dones, entre les que destaca el baix nivell de seguiment de la premsa entre les catalanes (un 30,6% no llegeix mai el diari i només un 29,6% el llegeix cada dia).

Taula 1.5: Percentatge d'entrevistats que llegeix el diari cada dia segons sexe

Llegeix diaris cada dia	Catalunya	Europa
Home	47,2	53,3
Dona	29,6	39,4
Global	38,1	46,1

Prenent com a referència els lectors assidus de diaris i la variable edat, s'observa que a Europa les taxes principals de lectura es produeixen entre la població de més edat -els majors 44 anys-, més de la meitat dels quals llegeixen premsa diàriament. En canvi, els joves són els que llegeixen amb menys assiduitat, el que provoca un envelliment progressiu dels lectors i una desafecció del públic jove, que és motiu de preocupació per part les instàncies públiques i privades de diversos països europeus⁵.

Entre la població catalana les diferències entre edats no són tant significatives, bé que els joves també llegeixen menys el diari que els adults. Els contrastos entre els dos territoris es produeixen fonamentalment entre la població de més de 44 anys, on la població europea presenta uns hàbits de lectura de diaris força superiors als de la catalana. En canvi, les diferències són poc significatives entre la població de menys edat i, fins i tot, entre els joves catalans es produeix un nivell de lectura diària de premsa més elevat que entre els europeus.

Taula 1.6: Percentatge d'entrevistats que llegeix el diari cada dia segons l'edat

Llegeix diaris cada dia	Catalunya	Europa
15-29 anys	35,9	29,9
30-44 anys	39,9	43,2
45-64 anys	41,1	56,7
65 anys o més	35,0	55,2
Global	38,1	46,1

⁵ Per exemple, a França s'està posant en marxa un pla per a promoure la lectura de premsa diària entre els joves (veure La Vanguardia 11-10-2004).

L'hàbit de lectura de diaris presenta grans contrastos en base al nivell d'estudis tant a Catalunya com a l'Europa dels quinze, fins al punt que més de la meitat dels entrevistats que no tenen estudis no llegeix mai els diaris mentre que entre els titulats universitaris entorn de la meitat el llegeixen diàriament.

Partint de la variable situació laboral, les situacions també es presenten força contrastades. A Europa el màxim nivell de lectura de diaris es produeix entre la població jubilada, seguida de l'ocupada. En ambdós col·lectius la meitat o més dels entrevistats llegeixen premsa diàriament. Entre els catalans no hi ha cap col·lectiu que arribi a aquests nivells de lectura però se situen primer els ocupats, als que segueix la població jubilada. Destaquen en els dos territoris els baixos nivells de lectura de diaris dels estudiants, especialment al conjunt europeu, on esdevé el col·lectiu que llegeix el diari amb menys freqüència.

Taula 1.7: Percentatge d'entrevistats que llegeix el diari cada dia segons la situació laboral

Llegeix diaris cada dia	Catalunya	Europa
Ocupat	43,9	50,3
Estudiant	28,7	20,8
Jubilat/incapacitat	37,2	57,5
Feines de la llar	23,1	32,4
Global	38,1	46,1

1.4. Lectura de revistes

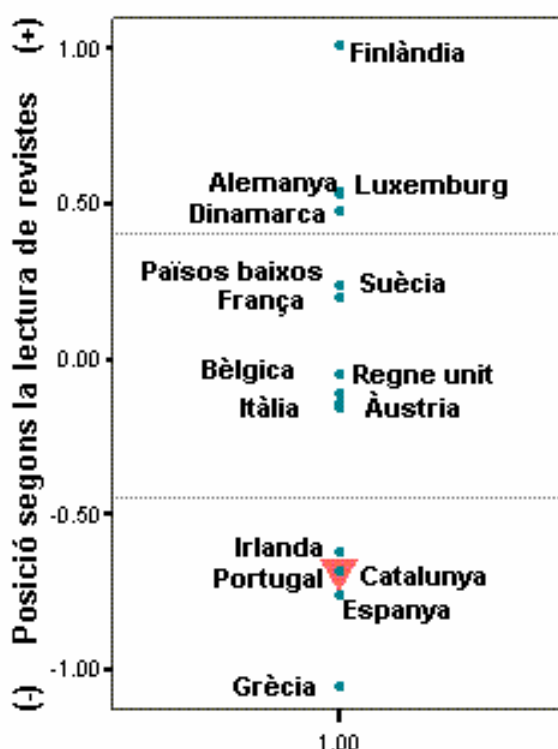
Les diferències observades entre Catalunya i l'Europa dels quinze en el nivell de lectura de diaris s'amplien quan es tracta la lectura de revistes. A Catalunya, més de la meitat de la població no llegeix mai revistes mentre que al conjunt europeu els lectors superen el 60%. Entre qui llegeix revistes amb certa freqüència –un cop per setmana o més- Catalunya se situa deu punts per sota de l'àmbit europeu.

Taula 1.8: Freqüència de lectura de revistes

Freqüència de lectura de revistes	Catalunya	Europa
Un cop per setmana o més	24,5	35,0
Un a tres cops al mes	17,3	27,0
Mai o esporàdicament	58,2	37,9
Total	100,0	100,0

L'anàlisi per territoris ofereix una situació comparable a la de lectura de diaris. En el conjunt europeu es diferencien tres grups de països segons els seus hàbits de seguiment de revistes i Catalunya està en el grup de països en què menys revistes es llegeixen, juntament amb Grècia, Espanya, Portugal i Irlanda, que presenten uns hàbits clarament diferenciats del grup intermedi i, per suposat, del més avançat.

Gràfic 1.4: Posició segons la lectura de revistes

Els lectors de revistes són majoritàriament dones, al contrari del que succeeix amb la lectura de premsa diària. Aquest fet es constata tant a Catalunya com a Europa. Ara bé, comparant els dos territoris, els homes europeus llegeixen més revistes que els catalans, que presenten un nivell de lectura de només el 20,0%, i el mateix succeeix amb les dones, entre les que destaca l'alta proporció d'europnees que llegeixen una revista a la setmana o més (41,3%).

Cal esmentar també que pel fa a la situació laboral, la població que es dedica a les feines de la llar és la que llegeix revistes amb més freqüència, tant a Catalunya com a l'Europa dels quinze.

Taula 1.9: Percentatge d'entrevistats que llegeix revistes un cop per setmana o més segons sexe

Llegeix revistes un cop per setmana o més	Catalunya	Europa
Home	20,0	28,3
Dona	28,6	41,3
Global	24,5	35,0

Per edats, en els dos territoris els lectors principals són els joves i a mesura que va avançant l'edat el nivell de lectura de revistes disminueix, bé que les diferències són poc notòries entre la població de 45 a 64 anys i la de més de 64 anys. En tots els segments d'edat, però, la població europea llegeix més revistes que la catalana.

És interessant destacar que, en la lectura de revistes, el nivell d'estudis de la població no es manifesta com una variable tant discriminant com en la lectura de llibres i diaris. Si bé és cert que la proporció de població que no llegeix revistes augmenta entre la població que té menys estudis, no es produeixen diferències clares pel que fa a la lectura quotidiana de revistes (un cop per setmana o més). Per explicar aquesta situació, que trenca la relació habitual entre lectura assídua i nivell d'estudis, s'ha de considerar la gran diversitat de tipus de revistes existents al mercat que es dirigeixen també a uns perfils molt diversos de lectors: revistes del cor, revistes de televisió, revistes dominicals dels diaris, revistes d'informació general, etc.

D'altra banda, en tots els nivells d'estudis hi ha més lectors de revistes a Europa que a Catalunya, excepte entre la població sense estudis, que té un índex de lectura de revistes més elevat a Catalunya.

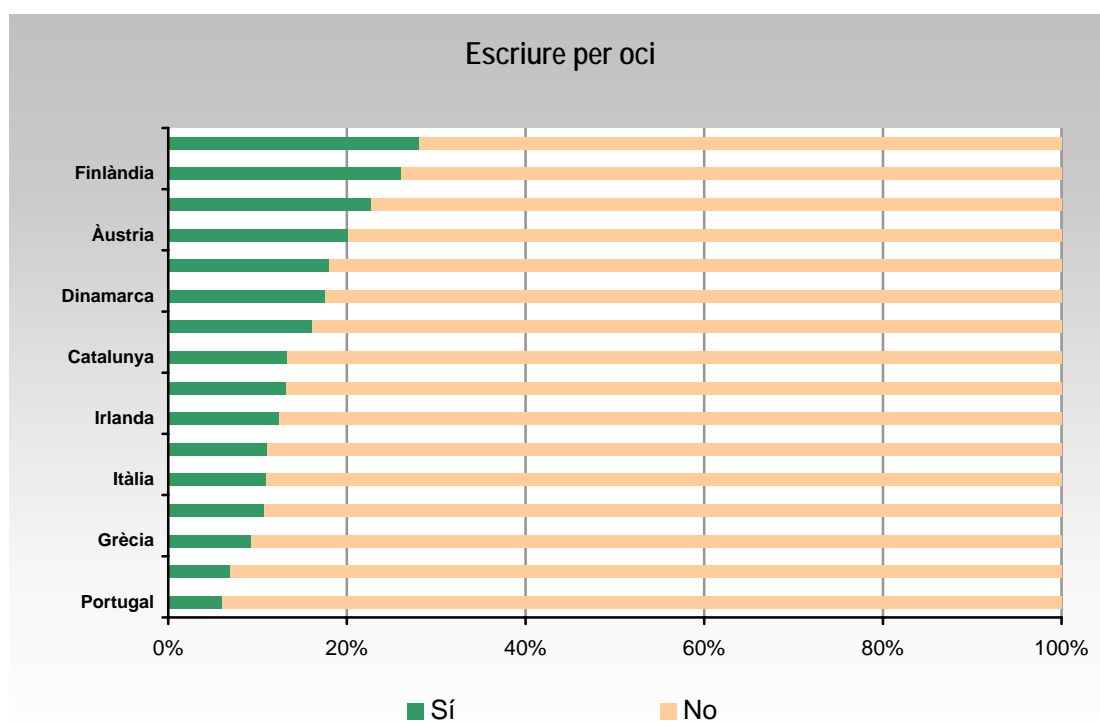
Taula 1.10: Percentatge d'entrevistats que llegeix revistes un cop per setmana o més segons nivell d'estudis

Llegeix revistes un cop per setmana o més	Catalunya	Europa
Sense estudis	26,9	11,6
Estudis primaris	25,2	33,9
Estudis secundaris	23,7	37,2
Estudis superiors	23,4	35,7
Global	24,5	35,0

1.5. La pràctica de l'escriptura

Poc més d'una desena part de la població catalana i de l'europea practica l'escriptura com una activitat creativa o d'oci. Aquest és un indicador en el que s'observen poques diferències entre Catalunya i Europa. De fet, per països, Catalunya ocupa una posició intermèdia en el conjunt dels territoris europeus.

Gràfic 1.5: Percentatge d'entrevistats que escriuen per oci

En els dos territoris escriure és una pràctica lleugerament més habitual entre les dones que entre els homes. D'altra banda, l'hàbit de l'escriptura disminueix a mesura que avança l'edat de la població i augmenta amb el nivell d'estudis. Així, entre els joves i entre qui disposa d'estudis universitaris la població que escriu assoleix gairebé una quarta part dels efectius.

Taula 1.11: Percentatge d'entrevistats que escriuen per oci segons sexe

Escriu per oci	Catalunya	Europa
Home	12,2	13,9
Dona	14,2	15,4
Global	13,3	14,7

1.6. Els hàbits generals de lectura

En cadascun dels capítols que conformen l'estudi es porta a terme una anàlisi de correspondències múltiple de les variables clau amb la finalitat de disposar d'un posicionament general de Catalunya en l'hàbit cultural en qüestió.

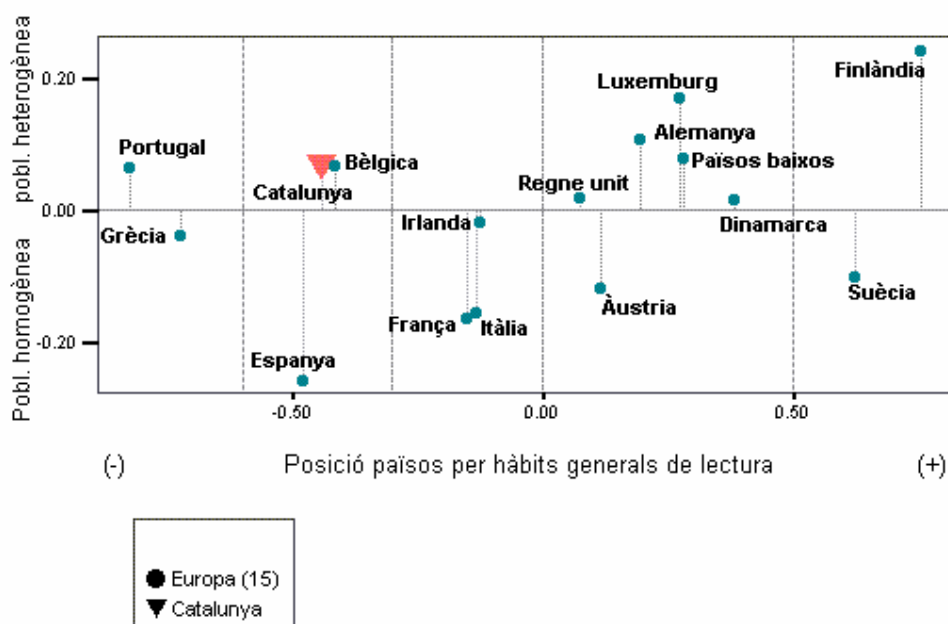
Pel que fa als hàbits de lectura s'han utilitzat tres variables: lectors de més de 6 llibres l'any, lectors diaris de premsa i lectors setmanals de revistes.

En el gràfic resultant, l'eix 1 indica el nivell general de lectura de la població dels diferents països.

L'eix 2 mesura el nivell d'homogeneïtat de les respostes obtingudes en cada país. Els valors negatius representen poblacions homogènies amb hàbits molt similars entre ells. Els valors positius assenyalen heterogeneïtat en les respostes, amb l'existència de grups diferenciats de població molt actius en els hàbits culturals o amb hàbits culturals baixos

A partir de correlacionar les tres variables de lectura esmentades, s'observa que, globalment, Catalunya presenta uns hàbits de lectura considerablement baixos -i bastant homogenis en el conjunt de la seva població- i que forma part del grup de països europeus amb menors nivells de lectors, tot just per sobre dels territoris meridionals del continent, exceptuant Itàlia. El país queda, en tot cas, a molta distància dels nivells generals de lectura que es detecten en els països centrals i septentrionals d'Europa.

Gràfic 1.6: Posició segons hàbits generals de lectura

1.7. Conclusions

Els hàbits de lectura de la població catalana són significativament menors que els de la mitjana de l'Europa dels quinze. En concret, el nostre país disposa de menys lectors assidus de llibres i, especialment, d'hàbits reduïts de lectura de diaris i revistes. En el marc europeu, Catalunya presenta unes taxes de lectura superiors als països meridionals del continent –exceptuant Itàlia– però clarament per sota dels que s'observen als països centrals i septentrionals.

Tant a Catalunya com al conjunt europeu les dones són força més lectores que els homes –excepte en el seguiment de la premsa diària– i les taxes de lectura es relacionen directament amb el nivell d'estudis de la població –excepte la lectura de revistes ja que l'oferta d'aquestes va dirigida a públics molt diversos. Es detecta, però, entre la població catalana un baix nivell d'homes lectors assidus de llibres i de dones lectores de diaris.

Pel que fa a les edats s'aprecia un diferencial important entre la població europea i la catalana. Entre la població jove les diferències en els hàbits dels dos territoris són relativament escasses. Aquesta situació s'ha d'atribuir a la millora sociocultural del nostre país en les darreres dècades, amb una important dinàmica de creació d'equipaments i un augment destacat del nivell d'estudis de la població. En canvi, la població madura i gran del conjunt d'Europa és significativament més lectora que la catalana. Aquest diferencial s'explicaria per un major nivell de formació de la població del continent en aquest grups d'edat i una major tradició de proximitat al llibre en aquest països, amb més equipaments, més difusió editorial, etc.

S'aprecia també en els dos territoris la tendència a l'envelliment progressiu dels lectors de diaris ja que joves i estudiants presenten els nivells més baixos de seguiment de la premsa diària.

2. MÚSICA

L'anàlisi dels hàbits musicals de la població s'inicia, com la resta de capítols, amb una aproximació als equipaments específics d'audició de música disponibles a la llar. Els equipaments contemplats són la cadena musical, els CD-walkman i la disposició d'instruments musicals.

En segon lloc, en aquest capítol s'analitzen els hàbits d'audició de música de la població, des de dos vessants prou diferenciats. Per una banda, s'estudia l'audició de música a casa i, de l'altra, es fa referència a l'assistència a concerts, per tant, a la freqüència amb què els entrevistats decideixen deixar la llar per escoltar música en viu. En aquests dos àmbits, a més de les magnituds generals, es tracta el tipus de música que s'escolta. Les possibilitats de comparació de les dues enquestes han limitat aquesta qüestió a la música clàssica, al pop-rock-moderna, a l'òpera i sarsuela i, finalment, al jazz-blues.

El capítol es clou amb unes referències a la pràctica musical, a partir de l'anàlisi de la població que toca algun instrument.

2.1. Disposició d'aparells d'audició i d'instruments musicals

L'increment i la diversificació de l'equipament audiovisual de les llars és un fenomen que caracteritza les societats occidentals des dels anys setanta, que ha condicionat decisivament l'ús del temps lliure de la població i que no s'ha aturat fins ara. Actualment, es pot afirmar que tant les llars catalanes com les europees estan força equipades per escoltar música.

La disposició relacionada amb la música més freqüent a les llars és la cadena musical: més de tres quartes parts dels catalans i també dels europeus manifesten disposar d'una cadena musical a casa seva. La disposició dels lectors de CD i walkmans és menor però han irromput amb força a les llars a partir dels anys noranta.

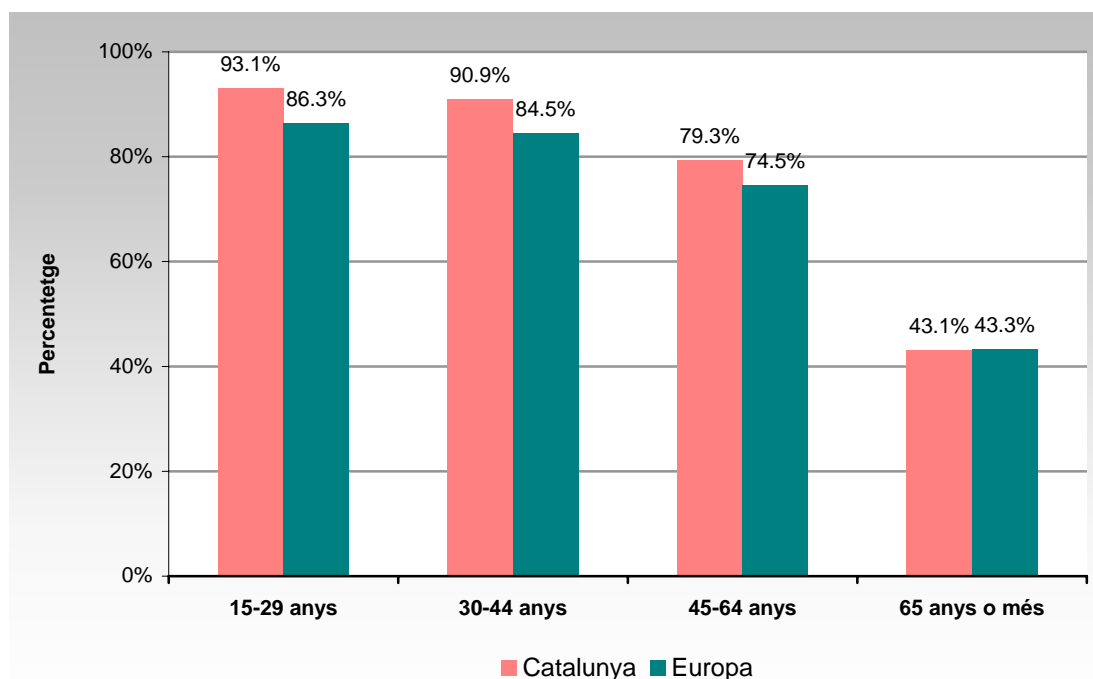
Pel que fa als instruments musicals, la taxa de disposició es redueix fins a l'entorn del 20% de la població europea.

En els tres tipus d'equipaments analitzats aquí –cadena musical, CD-walkman i instruments musicals- es mantenen unes pautes comunes quan es consideren les característiques socioeconòmiques de la població que els disposa. En relació al sexe, es dona una taxa de disposició lleugerament superior entre els homes que entre les dones.

Les diferències entre grups de població s'amplien molt quan es considera l'edat i el nivell d'estudis de la població. És clar que són els joves –i els estudiants quan es considera la situació laboral- els principals consumidors d'equipaments musicals, en tant que presenten els màxims nivells de disposició d'aquests equipaments. Això s'aprecia clarament en la disponibilitat de lector de CD-walkman i també en la disposició de cadena musical, bé que en aquest cas gairebé no hi ha diferències entre els grups de 15 a 29 anys i de 30 a 44 anys i,

fins i tot, s'observa un nivell molt elevat de disposició entre la població 45 i els 64 anys. És a dir, la cadena musical ha esdevingut un equipament domèstic habitual entre la població jove i adulta.

Gràfic 2.1. Disposició de cadena musical segons l'edat

En el nivell d'estudis es produeixen també unes pautes clares: poques diferències en l'equipament disponible entre la població amb estudis secundaris i la universitària i disposició menor però important de la que ha cursat estudis primaris.

És de destacar, d'altra banda, que tant a Europa com a Catalunya el grup de més de 64 anys i la població sense estudis presenten uns nivells reduïts de disposició d'equipaments musicals que se situen, en tot cas, a molta distància de la resta de grups. De ben segur, aquests col·lectius representen a unes generacions que han estat poc influenciades pel l'anomenat "boom musical" que es va produir al món occidental a partir dels anys seixanta i que, per tant, han restat en bona part al marge de l'increment de la dotació d'equipaments domèstics per escoltar música.

2.2. Hàbits d'audició de música

L'esmentat "boom musical" ha comportat que en les darreres dècades l'audició de música –fonamentalment en l'àmbit domèstic, a partir de l'equipament esmentat i també a través de la ràdio i la televisió- hagi augmentat enormement i hagi esdevingut una activitat habitual entre la població.

De la informació disponible es dedueix que la població catalana té uns hàbits generals d'audició de música bastants similars a la mitjana europea. Destaca que en ambdós territoris 6 de cada 10 persones escolten música cada dia, bé que s'observen lleugeres diferències en la proporció dels que l'escolten amb

menys freqüència (20,6% Catalunya per 24,3% al conjunt d'Europa), el que implica que a Catalunya hi hagi una proporció lleugerament superior de població que no escolta música mai o gairebé mai.

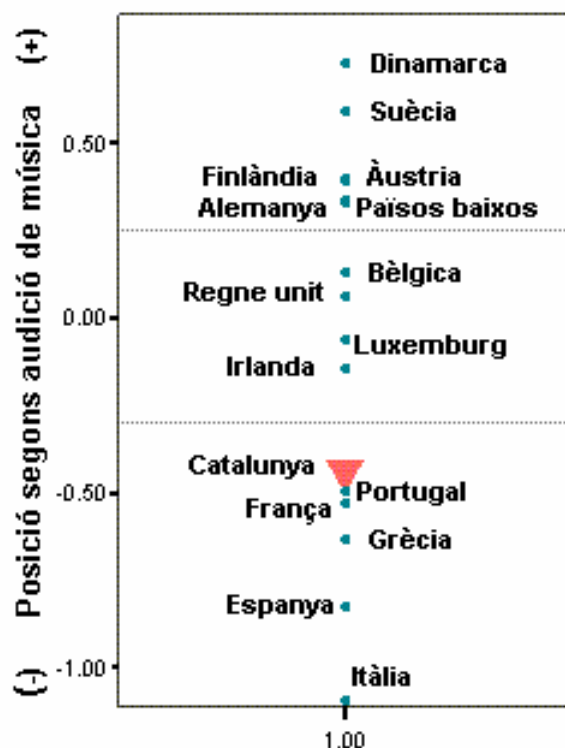
Taula 2.1: Freqüència d'audició de música

Amb quina freqüència escolta música?	Catalunya	Europa
Cada dia	60,0	61,5
Un o més cops per setmana	20,6	24,3
Mai o esporàdicament	19,4	14,2
Total	100,0	100,0

Per comparar Catalunya amb la resta de països europeus es porta a terme una anàlisi de correspondència múltiple de les categories de la variable "freqüència amb que s'escolta música". D'aquesta anàlisi s'identifica l'existència de tres grups de països amb uns hàbits d'audició de música prou diferenciats.

L'anàlisi per territoris situa Catalunya en el grup de països amb menys proporció d'oïdors de música, bé que –com s'ha acaba d'esmentar- no s'allunya gaire de la mitjana continental i, d'altra banda, està significativament per sobre dels hàbits que presenten alguns països meridionals del continent. Cal tenir en compte, però, que Catalunya és un dels països de l'Europa dels quinze on hi ha més població que pràcticament no escolta mai música.

Gràfic 2.2. Posició segons audició de música

Pel que fa a les variables sociodemogràfiques, tant a Catalunya com al conjunt d'Europa els homes tenen uns hàbits d'audició de música superiors a les dones però cal destacar que les diferències entre els dos sexes són mínimes.

Taula 2.2: Percentatge d'entrevistats que escolta música cada dia segons sexe

Escolta música cada dia	Catalunya	Europa
Home	61,0	63,3
Dona	59,0	59,9
Global	60,0	61,5

Escoltar música és especialment un hàbit jove: 8 de cada 10 joves catalans i europeus escolten música a diari. Aquest nivell d'audició va disminuint progressivament amb l'edat, però manté nivells importants entre els adults – més de la meitat porten a terme aquesta activitat diàriament- i decau significativament entre la població major de 64 anys.

La comparació entre els hàbits dels catalans i els dels europeus permet constatar que entre la població adulta i, especialment, entre la gent gran, existeix un diferencial entre els dos territoris, sent superior l'audició de música entre els europeus. Una major tradició musical i el major nivell de formació en aquests grups d'edat explicaria aquestes diferències.

Ara bé, de les dades disponibles es pot deduir que el diferencial existent entre catalans i europeus de més de 64 anys pel que fa a audició de música s'ha anat reduint entre la població adulta fins a igualar-se entre els joves. El progrés sociocultural de la població catalana –en termes de formació, d'equipament domèstic, etc.- de les darreres dècades estaria en la base d'aquesta igualació dels hàbits musicals dels dos territoris.

Taula 2.3: Percentatge d'entrevistats que escolta música cada dia segons l'edat

Escolta música cada dia	Catalunya	Europa
15-29 anys	81,8	79,6
30-44 anys	63,2	66,0
45-64 anys	50,0	54,3
65 anys o més	36,6	42,4
Global	60,0	61,5

En base al nivell d'estudis també es detecten diferències significatives i, en termes generals, a més nivell d'estudis es produeix una audició de música més freqüent. Ara bé, les diferències entre grups de població no són tan àmplies com les que deriven de l'anàlisi per edats. És a dir, l'edat esdevé un factor més explicatiu dels hàbits d'audició de música que la formació de què es disposa. Fins i tot, és de destacar que no es perceben diferències en aquests hàbits entre qui disposa d'estudis secundaris i els universitaris.

La freqüència amb què s'escolta música segons les categories sociolaborals és força coincident amb la que feia referència a l'edat. Més de tres quartes parts dels estudiants escolten música cada dia. Aquesta activitat baixa a 6 de cada 10 efectius entre els ocupats i és força més reduïda encara entre mestresses de casa i, especialment, els jubilats.

Cal destacar que –com succeïa amb els majors de 64 anys-, els jubilats europeus escolten música amb força més freqüència que els catalans.

Taula 2.5: Percentatge d'entrevistats que escolta música cada dia segons la situació laboral

Escolta música cada dia	Catalunya	Europa
Ocupat	64,9	66,7
Desocupat	73,6	69,7
Estudiant	79,9	76,8
Jubilat/incapacitat	39,8	47,2
Feines de la llar	49,0	51,9
Altres	57,8	--
Global	60,0	61,5

Tipus de música que s'escolta

En primer lloc, cal recomanar prudència a l'hora de portar a terme l'anàlisi dels resultats del tipus de música que escolta la població ja que la formulació dels qüestionaris de Catalunya i Europa presenten algunes diferències que dificulten les comparacions ⁶

Catalunya i l'Europa dels quinze presenten unes magnituds similars pel que fa al tipus de música que escolta la població. Els estils més seguits –escoltats en total per entorn de la meitat de la població- són el pop-rock-música moderna. D'altra banda, aproximadament una quarta part dels efectius escolten música clàssica mentre que la resta d'estils musicals –fonamentalment jazz i òpera i sarsuela- són força més minoritaris.

La comparació entre territoris europeus, que s'ha de portar a terme amb reserves, situa, a grans trets, a Catalunya en un grup intermedi de països tant pel que fa al seguiment de la música pop-rock-moderna com de la clàssica.

Taula 2.6: Percentatge segons el tipus de música que escolta

Tipus música	Catalunya	Europa
Clàssica i contemporània	28,0	26,4
Pop, rock i moderna	47,5	53,3

Quan s'analitzen les variables sociodemogràfiques, els dos tipus de música considerats –clàssica i pop-rock-moderna – presenten perfils de seguidors molt contrastats. Aquests perfils es reproduïxen a Catalunya i al conjunt d'Europa

⁶ A l'enquesta catalana només es permet citar dos estils de música i, en canvi, a l'europea es permeten respostes múltiples. D'altra banda, els tipus de música contemplats no són coincidents en les dues enquestes.

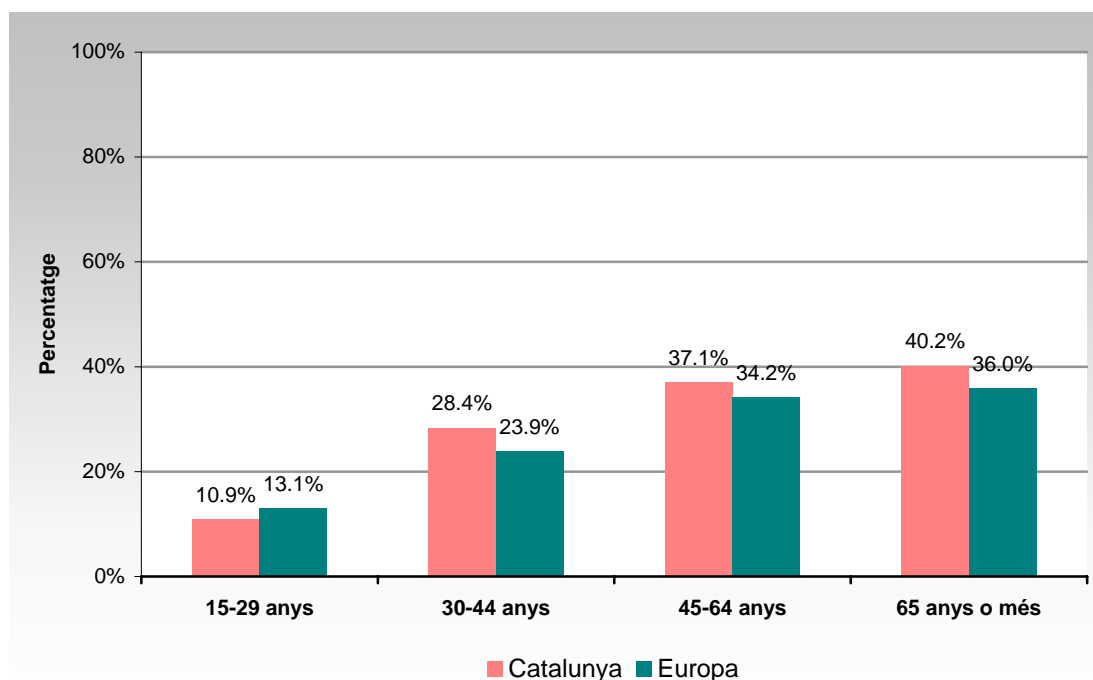
però les característiques de la informació disponible no permeten la comparació entre els dos àmbits.

L'audició de música clàssica és superior entre les dones però només lleugerament. La variable edat, en canvi, presenta grans contrastos. La música clàssica és més seguida per la població de més edat, de manera que entre els majors de 65 anys aproximadament 4 de cada 10 persones escolten aquest tipus de música mentre que només 1 de cada 10 joves ho fa. Un comportament similar, bé que amb seguiments més baixos en tots els casos, es produeix entre els seguidors d'òpera i sarsuela. Existeix, doncs, una clara segmentació per edats en el mercat de la música clàssica, amb un envelliment -sembla que progressiu- dels seus seguidors.

Taula 2.7: Percentatge d'entrevistats que escolta música clàssica i contemporània segons sexe

Escolta música clàssica i contemporània	Catalunya	Europa
Home	26,8	25,1
Dona	29,2	27,7
Global	28,0	26,4

Gràfic 2.3. Percentatge d'entrevistats que escolta música clàssica i contemporània segons l'edat

Els nivells d'audició de música clàssica també són molt contrastats segons el nivell de formació, sent els més elevats els dels titulats universitaris, amb unes taxes d'escolta d'entorn el 40%. En base a la situació laboral, són els jubilats els que presenten uns majors nivells d'audició de música clàssica (entorn el

40%) i també d'òpera i sarsuela.

En resum, la música clàssica –recordi's que és un estil relativament minoritari- presenta, tant en la societat catalana com en l'europea, uns perfils de seguidors molt acotats: dones, gent gran, jubilats i amb un nivell d'estudis elevat.

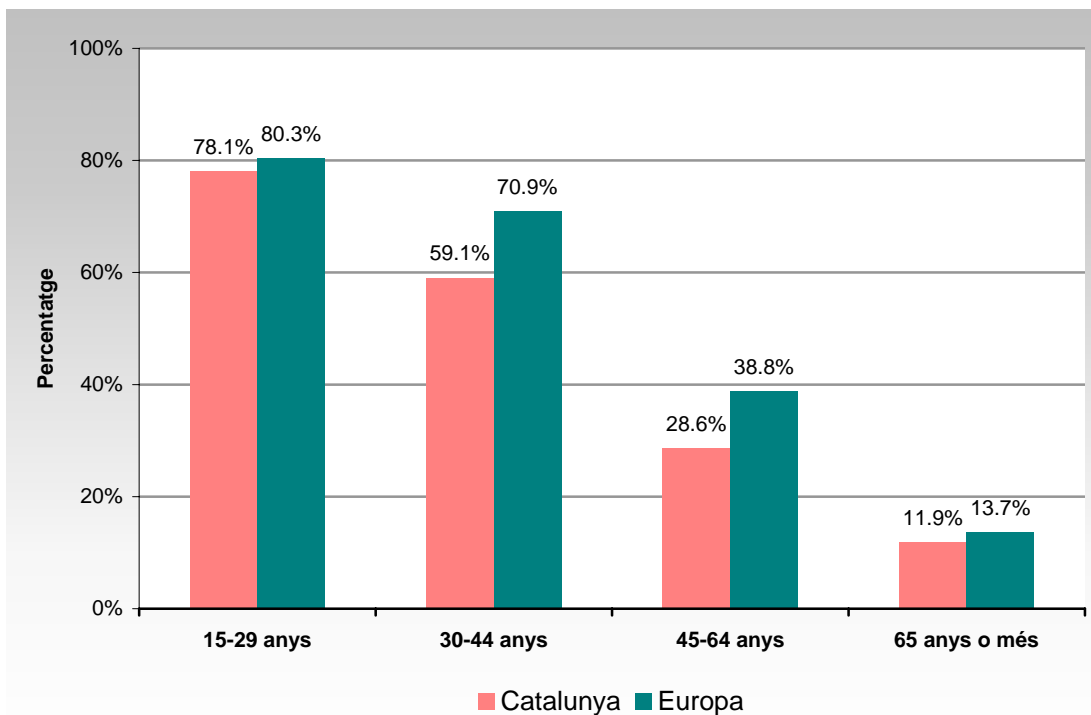
La música pop-rock-moderna, com ja s'ha observat, és un estil musical força més majoritari que la música clàssica i, d'altra banda, respon a unes coordenades sociodemogràfiques completament diferents. En primer lloc, aquesta música és escoltada més pels homes que per les dones, bé que les diferències entre sexes són només lleugeres. Segon, l'audició de pop-rock-moderna és una pràctica identificada amb els joves, el 80% dels quals segueix aquests estils, taxa similar a la que presenten els estudiants. Tot i això, es mantenen uns nivells força elevats d'audició en el grup de 30 a 44 anys, nivells que es redueixen clarament en la resta de grups d'edat.

Taula 2.8: Percentatge d'entrevistats que escolta música pop, rock i moderna segons sexe

Escolta música pop, rock i moderna	Catalunya	Europa
Home	50,1	56,2
Dona	45,1	50,6
Global	47,5	53,3

Una qüestió a destacar, que també s'ha de tractar amb certes reserves, és el major nivell d'audició d'aquesta música per part de la població europea respecte de la catalana entre els grups de 30 a 44 anys i de 45 a 64 anys. Aquest diferencial suggeriria que en el moment de l'aparició d'aquest tipus de música es va produir una major difusió en el continent i que part d'aquells seguidors s'han mantingut, configurant l'any 2001 un mercat de seguidors adults i grans del pop-rock-moderna més important a Europa que a Catalunya. Cal tenir en compte que la irrupció ja fa dècades d'aquest moviment –el “boom musical”- va agafar a la població catalana en plena dictadura, en un context de repressió de qualsevol tipus d'expressió cultural innovadora.

Gràfic 2.4. Percentatge d'entrevistats que escolta música pop, rock i moderna segons l'edat

En relació al nivell d'estudis de la població, si bé es manté la tendència general de taxes d'audició més elevades com major és el nivell de formació de la població, les diferències s'atenuen entre el grup que ha cursat estudis secundaris i els universitaris.

Resumint, és clar que la música pop-rock-moderna, tot i que es recolza en gran mesura en el segment de públic jove, assoleix una major difusió social que la clàssica i això implica que sigui seguida per col·lectius més amplis, com població adulta, col·lectius de diversos nivells de formació, etc.

Taula 2.9: Percentatge d'entrevistats que escolta música pop, rock i moderna segons nivell d'estudis

Escolta música pop, rock i moderna	Catalunya	Europa
Sense estudis	15,8	6,7
Estudis primaris	37,3	39,4
Estudis secundaris ⁷	61,7	62,5
Estudis superiors	55,0	67,7
Global	47,5	53,3

⁷ L'elevada taxa de seguiment de la població amb estudis secundaris –superior a la dels que disposen d'estudis superiors- és deguda a que la població universitària que encara no ha assolit la titulació està compresa en l'epígraf estudis secundaris, ja que aquest és el nivell més elevat d'estudis que ha acabat.

Assistència a concerts

Tot i que també es requereix certa prudència a l'hora d'interpretar les dades⁸, en l'assistència a concerts Catalunya ofereix uns indicadors generals força similars a la mitjana europea: en ambdós territoris poc menys de la tercera part de la població assisteix a concerts. La immensa majoria dels que hi assisteixen ho fan, però, amb poca freqüència, entre 1 i 3 vegades l'any i representen entorn de la cinquena part de la població. Són molt més escassos els entrevistats que acudeixen a concerts de 4 a 6 vegades l'any (entorn del 5%) i encara és més reduïda la població que assisteix més de 6 vegades a concerts.

Taula 2.10: Freqüència d'assistència a concerts

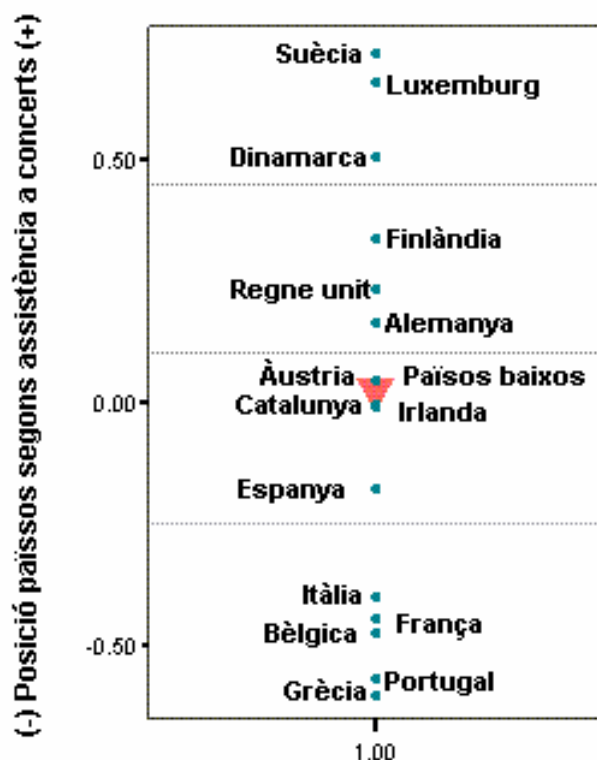
Amb quina freqüència assisteix a concerts?	Catalunya	Europa
Més de 12 vegades	1,7	0,8
7-12 vegades	3,0	1,3
4-6 vegades	5,2	4,7
1-3 vegades	22,1	21,5
Mai	68,1	71,8
Total	100,0	100,0

Com en la majoria de les variables analitzades en l'assistència a concerts també es produeix una gran diversitat de situacions entre els països europeus. Els hàbits són tant contrastats que la taxa dels països amb major assistència - entorn del 40% de la població va a concerts alguna vegada l'any- duplica amb escreix la dels territoris amb menys seguidors.

En el conjunt de països, Catalunya se situa en el grup intermedi, constituït per aquells territoris que estan a prop de la mitjana europea, i presenta uns nivells d'assistència a concerts superiors als de molts països, bé que a força distància dels que es produeixen en els Estats més punters, com Suècia, Dinamarca i Luxemburg.

⁸ Mentre que a l'enquesta catalana l'assistència a concerts es pregunta específicament, en l'europea s'inclou dins d'un conjunt d'activitats d'oci (anar al cinema, al teatre, a esdeveniments esportius, etc.).

Gràfic 2.5. Posició segons audició de música

En l'anàlisi de les variables sociodemogràfiques es reproduïen les tendències que ja s'observaven en l'audició de música i, en termes generals, s'aprecien uns comportaments força similars entre catalans i europeus. Per sexes, els homes assisteixen lleugerament més a concerts que les dones.

Taula 2.11: Percentatge d'entrevistats que assisteix a concerts segons sexe

Assisteix a concerts	Catalunya	Europa
Home	34,5	29,1
Dona	29,8	27,5
Global	32,0	28,2

L'edat es manifesta com una variable més decisiva que el sexe en l'assistència a concerts ja que aquesta disminueix clarament amb l'edat. El públic principal dels concerts són els joves, que tripliquen la freqüència d'assistència de la gent gran –el mateix succeeix en comparar estudiants amb jubilats –.

Taula 2.12: Percentatge d'entrevistats que assisteix a concerts segons l'edat

Assisteix a concerts	Catalunya	Europa
15-29 anys	49,4	42,0
30-44 anys	29,9	30,7
45-64 anys	26,3	23,5
65 anys o més	17,4	14,0
Global	32,0	28,2

Diferències de magnitud similar, fins i tot més elevades, es donen en comparar el nivell d'estudis de la població ja que pràcticament la meitat de la població amb estudis universitaris assisteix a concerts mentre que menys d'una desena part de la població sense estudis ho fa.

Tipus de concert al que s'assisteix

L'anàlisi dels tipus de concerts al que assisteix la població també s'ha de realitzar amb molta prudència ja que, com en el cas del tipus de música que s'escolta el qüestionari aplicat a Catalunya i l'uropeu difereixen significativament⁹

En tot cas, és clar que els concerts més freqüentats tant al nostre país com al conjunt d'Europa són els de música pop-rock-moderna, als que assisteix anualment un 13%-14% de la població. El assistents a concerts de música clàssica són, per la seva banda, poc menys de la desena part de la població mentre que a la resta dels considerats –òpera-sarsuela i jazz-blues- l'assistència no s'arriba al 3% dels entrevistats.

Taula 2.13: Percentatge d'assistència segons tipus de concerts

Tipus de concert	Catalunya	Europa
Clàssica i contemporània	9,9	6,7
Pop, rock i moderna	13,0	14,7

Les característiques del públic assistent als diferents tipus de concerts coincideixen, a grans trets, amb les que es detectaven en l'audició dels tipus de música.

Les dones assisteixen més als concerts de música clàssica, bé que les diferències respecte dels homes són gairebé inapreciables. Els assistents més assidus a concerts de música clàssica són els adults de 45 a 64 anys i, en

⁹ A l'enquesta catalana només es permet citar dos tipus de concert de música mentre que en el qüestionari europeu es permeten respostes múltiples.

menor mesura, la gent gran, la qual escoltava més música a casa però que es pot desplaçar menys a fora, per diverses qüestions (limitacions físiques, horaris de nit, desplaçaments incòmodes,..).

Pel que fa al nivell d'estudis assolit per la població, l'assistència a concerts de música clàssica és baixa en general i només s'assoleixen percentatges significatius entre qui disposa de formació universitària. És a dir, el mercat dels concerts de música clàssica està molt acotat, tant a Europa com a Catalunya, a la població amb formació superior. Un fet similar es produeix amb l'òpera.

En l'àmbit del pop-rock-moderna, com succeïa amb el tipus de música que s'escolta, l'assistència a actuacions divergeix completament de la de música clàssica. Primer, hi ha variacions significatives segons el sexe dels assistents, concretament, a favor dels homes.

D'altra banda, la màxima assistència a concerts d'aquest tipus de música es produeix entre els joves: gairebé una tercera part de la població de 15 a 29 anys tant de Catalunya com a Europa va a una o més actuacions a l'any. Aquests nivells d'assistència es repeteixen entre el col·lectiu d'estudiants, quan s'observa la variable situació laboral.

Tot i que l'assistència a concerts de pop-rock-moderna va disminuint amb l'edat, destaca la major assistència dels europeus de 30 a 44 anys i de 45 a 64 anys respecte dels catalans. Com ja s'apuntava en l'apartat referit a la música que s'escolta, es pot suposar que a Europa existeix un mercat adult de música pop-rock-moderna superior al de Catalunya.

Taula 2.14: Percentatge d'assistència a concerts pop, rock i moderna segons l'edat

Assistència a concerts pop, rock i moderna	Catalunya	Europa
15-29 anys	32,4	31,1
30-44 anys	10,7	18,7
45-64 anys	3,5	6,1
65 anys o més	0,7	0,6
Global	13,0	14,7

Igualment, i pel que fa als estudis cursats per la població, ja s'ha esmentat que en els concerts de música pop-rock-moderna s'assoleixen nivells d'assistència importants entre qui disposa d'estudis secundaris i el nivell assolit per aquest col·lectiu difereix poc del que presenten els titulats universitaris. Per tant, aquest mercat no apareix tant segmentat com el de música clàssica –molt circumscrit a la població amb més formació– sinó que, com s'ha apuntat abans, disposa d'un públic força més ampli.

Taula 2.15: Percentatge d'assistència a concerts pop, rock i moderna segons nivell d'estudis

Assistència a concerts pop, rock i moderna	Catalunya	Europa
Sense estudis	0,2	1,2
Estudis primaris	6,2	6,8
Estudis secundaris	19,8	17,2
Estudis superiors	19,9	25,8
Global	13,0	14,7

2.3. La pràctica musical: tocar instruments

L'indicador disponible sobre les pràctiques musicals fa referència al percentatge població que toca un instrument. Tot i que les diferències no són extremes, hi ha més població a l'Europa dels quinze que toca un instrument que a Catalunya¹⁰.

Taula 2.16: Percentatge d'entrevistats que toca un instrument

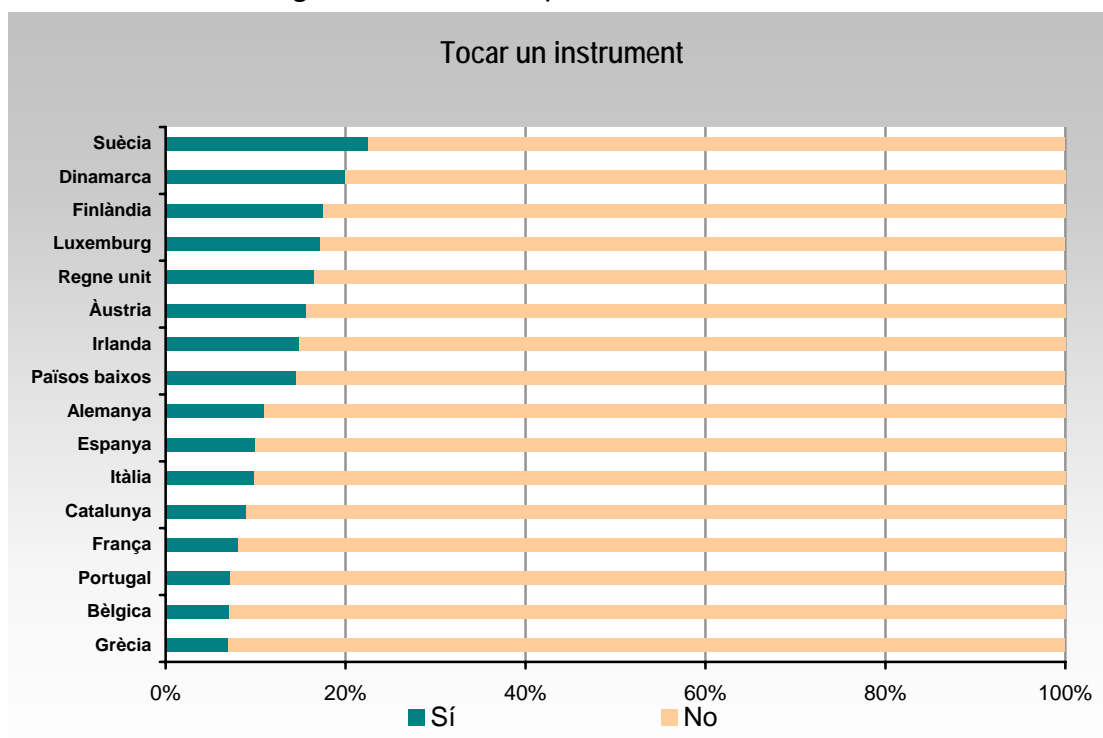
Toca un instrument	Catalunya	Europa
Si	8,9	11,5
No	91,1	88,5
Total	100,0	100,0

Les diferències en la proporció de població que toca un instrument són força importants en el marc europeu amb països en els que la taxa de practicants arriba al 20% i d'altres en què se supera de poc el 5%. En el gràfic següent es poden diferenciar amb claredat dos grups de països, segons estiguin per sobre o per sota de la mitjana europea

Segons el que s'acaba d'exposar, Catalunya estaria entre els països –la meitat aproximadament- amb menor pràctica d'instruments de música i a força distància d'aquells territoris europeus que tenen una major tradició musical.

¹⁰ L'*Informe SGAE sobre hàbitos de consum cultural* dona una proporció de població que sap tocar un instrument a Espanya que diferiria poc de la mitjana europea

Gràfic 2.6. Percentatge d'entrevistats que toca un instrument

Tant a Catalunya com al conjunt d'Europa els homes practiquen més la música tocant instruments que les dones i en ambdós sexes la mitjana europea està per sobre de la catalana.

Taula 2.17: Percentatge d'entrevistats que toca un instrument segons sexe

Toca un instrument	Catalunya	Europa
Home	11,0	13,3
Dona	6,9	9,9
Global	8,9	11,5

La pràctica musical disminueix a mesura que avança l'edat de la població, fonamentalment a causa d'un augment de les seves dedicacions laborals o familiars. Per tant, les taxes més elevades es registren entre els joves –i entre els estudiants quan es considera la situació laboral de la població–, una cinquena part dels quals toquen algun instrument. D'altra banda, en tots els segments d'edat la població europea porta a terme més pràctica musical que la catalana. S'ha d'esmentar, però, que les diferències menors entre els dos territoris es produeixen entre els joves. L'augment d'escoles municipals de música a Catalunya en les darreres dècades hauria comportat un increment de la formació musical de les noves generacions.

Taula 2.18: Percentatge d'entrevistats que toca un instrument segons l'edat

Toca un instrument	Catalunya	Europa
15-29 anys	18,1	20,0
30-44 anys	6,9	10,7
45-64 anys	5,8	8,9
65 anys o més	2,3	5,9
Global	8,9	11,5

En relació als estudis de la població també s'observa una correspondència directa entre tocar un instrument i el nivell de formació. La població amb estudis universitaris és la que més pràctica musical porta a terme. Tot i això, entre qui disposa d'estudis secundaris ja s'assoleixen nivells de pràctica superiors al 10% de la població¹¹.

Taula 2.19: Percentatge d'entrevistats que toca un instrument segons nivell d'estudis

Toca un instrument	Catalunya	Europa
Sense estudis	0,4	2,3
Estudis primaris	4,7	7,3
Estudis secundaris	12,6	11,2
Estudis superiors	14,3	19,9
Global	8,9	11,5

2.4. Els hàbits musicals generals

Per a posicionar, en termes generals, la situació de la població catalana respecte dels països europeus en l'àmbit dels hàbits musicals s'ha portat a terme la integració mitjançant l'anàlisi de correspondències múltiples de tres variables: les freqüències d'audició de música i d'assistència a concerts –que conformen el que en el gràfic s'assenyala com hàbits passius- i, d'altra banda, el nivell de població que toca instruments de música –hàbit actiu.

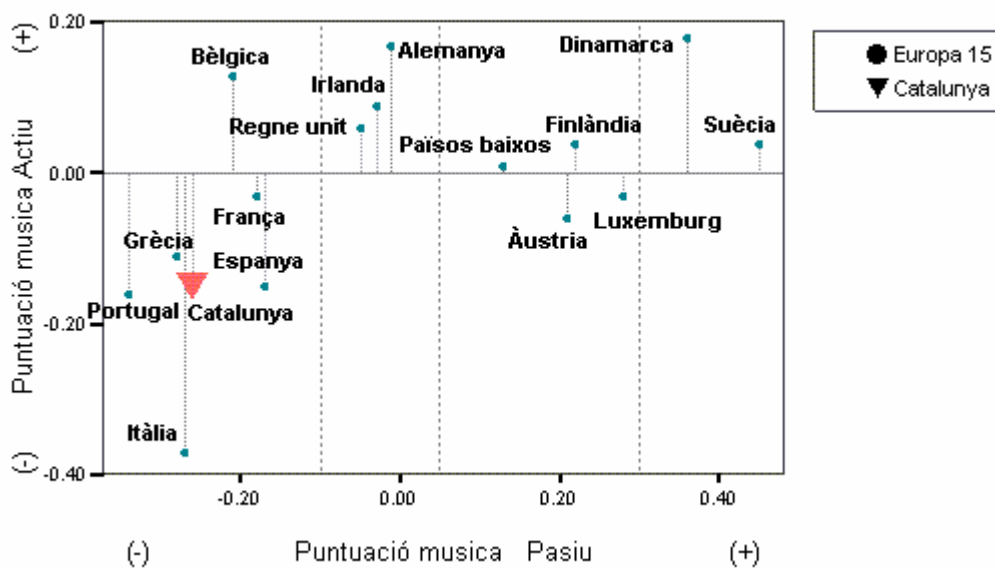
Els contrastos en el marc continental són importants. En aquest gràfic de síntesi els països del sud d'Europa conformen un grup bastant homogeni en el que coincideixen baixos nivells de pràctica d'instruments i d'audició de música, sigui a casa o en concerts. Catalunya forma part d'aquest grup, tot i que en el cas del nostre país cal recordar que el nivell d'assistència a concerts és significatiu i que l'audició de música a casa no s'allunya excessivament de la

¹¹ Cal aclarir que en les dades de Catalunya en els grup d'estudis secundaris hi ha inclosos els joves que encara estan estudiant.

mitjana europea.

En el quadrant oposat, amb alts nivells de pràctica i d'audició musicals hi figuren territoris del nord d'Europa com Suècia, Dinamarca, Finlàndia i els Països Baixos.

Gràfic 2.7. Posició segons hàbits generals musicals

2.5. Conclusions

La relació de la població catalana i europea amb el món de la música ve donada, en gran part, per l'increment i diversificació de l'equipament audiovisual domèstic. Actualment, les llars dels territoris estudiats estan plenament equipades amb cadenes de música, lectors de CD o walkman. Només el col·lectiu de gent gran sembla haver quedat, en bona part, al marge de l'entrada a les llars de tecnologia relacionada amb la música.

Els hàbits generals d'audició i de pràctica musical de la població catalana queden lleugerament per sota de la mitjana europea però les diferències són limitades en pràcticament tots els casos.

La variable edat es manifesta decisiva en la relació de la població amb la música: escoltar música, assistir a concerts i tocar instruments són hàbits en què els joves i els estudiants es manifesten especialment actius. El component tecnològic associat a l'audició de música té molt a veure, sens dubte, amb aquest fet. Els hàbits entre joves catalans i europeus, d'altra banda, no difereixen gaire. En aquest sentit, es pot afirmar que es produeix una homogeneïtzació dels hàbits musicals entre les noves generacions d'europeus.. En canvi, si que s'aprecien diferències importants entre la població adulta i gran de Catalunya i el conjunt europeu pel que fa a l'audició de música. Com succeïa amb la lectura, la població europea d'aquests segments d'edat escolta

més música que la catalana i això s'evidencia especialment en l'àmbit del pop-rock-moderna. Els factors explicatius d'aquest diferencial s'han de buscar en una major tradició musical dels territoris europeus, i els majors nivells de formació d'aquests grups d'edat europeus.

En relació al seguiment del pop-rock-moderna la informació suggereix que en el moment de l'aparició d'aquest tipus de música es va produir una major difusió en el continent i que part d'aquells seguidors s'han mantingut, configurant l'any 2001 un mercat de seguidors adults i grans més important a Europa que a Catalunya. Cal tenir en compte que la irrupció ja fa dècades d'aquest moviment –el “boom musical”- va agafar a la població catalana en plena dictadura, en un context de repressió de qualsevol tipus d'expressió cultural innovadora.

La música clàssica i el pop-rock moderna presenten uns perfils de seguidors molt contrastats. Mentre que la música clàssica es més seguida per les dones, per la població de més edat, jubilats i per qui disposa d'un nivell d'estudis elevat, el pop-rock-moderna denota una més àmplia difusió social i, per tant, arriba a un públic més ampli en totes les variables sociodemogràfiques, tot i que hi predominen els homes i els joves.

Cal destacar que en l'assistència a concerts Catalunya ocupa una posició intermèdia entre els països europeus, situant-se entorn de la mitjana continental. Aquesta és una dada a retenir ja que, com s'observarà més endavant, en les activitats que es porten a terme fora de casa es va repetint, en termes generals, aquest situació.

3. CINEMA I ESPECTACLES ESCÈNICS

En el present capítol s'inclouen dos àmbits culturals que tenen en comú el ser activitats que es realitzen fora de la llar però que presenten característiques prou diferenciades. Per una banda, s'incideix en l'assistència al cinema i, de l'altra, s'analitza el seguiment d'activitats de les arts escèniques, concretament el teatre i els espectacles de dansa. Finalment, en l'àmbit de les pràctiques culturals –que es van tractant individualment en cada capítol,- s'estudia la participació de la població en grups de teatre.

3.1 Cinema

L'assistència al cinema constitueix una de les activitats d'oci que més realitza la població. Certament, aquesta és una activitat de molt àmplia difusió social – d'entre les analitzades en aquest estudi, aquesta és l'activitat externa a la llar que es realitza amb més freqüència- però també s'ha de reconèixer que no sempre implica un component cultural sinó que sovint només se circumscriu a l'esfera de l'oci.

Tot i que les magnituds que es presenten s'han de considerar amb prudència¹², sembla clar que Catalunya presenta un nivell d'assistència al cinema netament superior a la mitjana continental ja que, segons deriva de la informació disponible, gairebé dues terceres parts dels catalans van al cinema almenys una vegada a l'any mentre que només ho fan poc més de la meitat dels europeus¹³.

Taula 3.1: Percentatge d'entrevistats que va al cinema

Va al cinema?	Catalunya	Europa
Si	63,0	53,7
No	37,0	46,3
Total	100,0	100,0

El diferencial més rellevant entre els hàbits dels catalans i els dels europeus està en el públic assidu. Entre els primers existeix un col·lectiu més nombrós de

¹² S'ha de tenir en compte que aquesta pregunta no està formulada igual a les dues enquestes: mentre que a l'enquesta catalana l'assistència a cinema es pregunta específicament, en l'europea s'inclou dins d'un conjunt d'activitats d'oci (anar al cinema, al teatre, a esdeveniments esportius, etc.). Això suggeriria que la dada d'assistència al cinema a Catalunya pugui estar sobrevalorada respecte de l'europea.

¹³ En l'*Anuario de las Artes Escénicas, Musicales y Audiovisuales 2004* de la SGAE es donen xifres d'assistència al cinema per països europeus i Espanya ocupa una de les primeres posicions a nivell continental. Ara bé, mentre a l'Eurobaròmetre 56.0 –que és el que s'utilitza en el present estudi- s'ofereix una taxa d'assistència al cinema del 60,7% per als espanyols de 15 anys i més, segons el *Estudio General de Medios Octubre 2003-Mayo 2004*, són el 51,4% dels espanyols de 14 anys i més els que van alguna vegada al cinema.

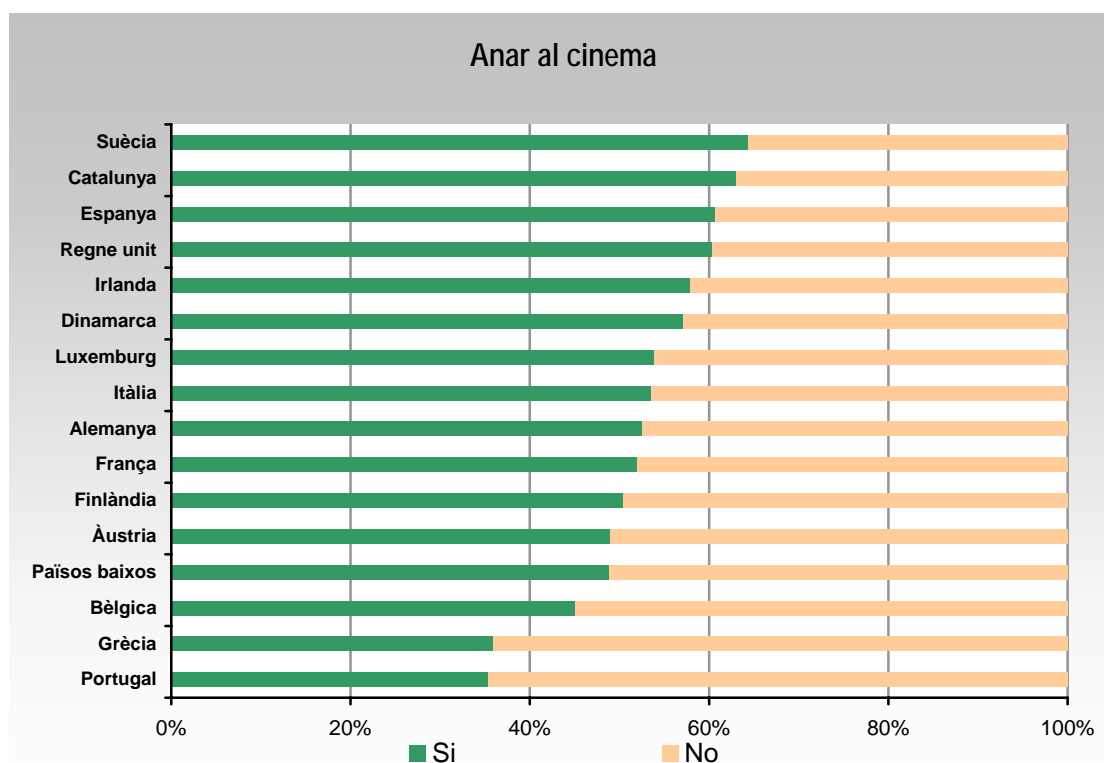
públic molt assidu ja que, segons la informació disponible, gairebé una quarta part de la població catalana acudeix al cinema una vegada al mes com a mínim. En canvi, el gruix de la població europea és espectadora més ocasional de cinema –hi va d’una a tres o de quatre a sis vegades l’any.

Taula 3.2: Freqüència d’assistència al cinema

Amb quina freqüència va al cinema?	Catalunya	Europa
Mai	37,0	46,3
1-3 vegades	14,7	24,8
4-6 vegades	11,7	14,8
7-12 vegades	13,9	8,2
Més de 12 vegades	22,7	5,9
Total	100,0	100,0

Quan es porta a terme la comparació per països es constata que Catalunya ocupa una posició destacada ja que és dels territoris amb màxims nivells d’assistència al cinema. De fet, d’entre les estudiades, aquesta és l’activitat cultural en la que Catalunya ocupa una posició més avançada en el marc europeu. És de destacar que Espanya també se situa en una posició preeminent en el conjunt europeu.

Gràfic 3.1: Percentatge d’entrevistats que va al cinema

Una dada a tenir en compte és que quan es considera la freqüència amb que els espectadors dels diferents països acudeixen al cinema s’aprecia, igualment,

que Catalunya, Espanya i també Irlanda i Itàlia són dels que presenten un major nivell d'espectadors assidus –van al cinema més de sis vegades l'any- i en el pol oposat se situen territoris com Finlàndia, Dinamarca i Alemanya.

Tot suggereix, doncs, que l'assistència al cinema no es correspon plenament – com succeeix amb la majoria d'indicadors culturals- amb el nivell de desenvolupament socioeconòmic dels països. Es pot suposar que anar al cinema constitueix, per a una part important de la població, una activitat més relacional i d'oci fora de la llar que no un acte estrictament cultural.

Per sexes, tant a Catalunya com a Europa es detecta un nivell superior d'assistència al cinema entre els homes, tot i que les diferències són escasses. En ambdós sexes els catalans hi acudeixen més que els europeus. S'ha de destacar, en aquest sentit, que el nombrós públic assidu de Catalunya al que s'ha fet referència anteriorment es detecta tant entre dones com entre homes.

Taula 3.3: Percentatge d'entrevistats que va al cinema segons sexe

Va al cinema?	Catalunya	Europa
Home	66,2	55,3
Dona	60,0	52,2
Global	63,0	53,7

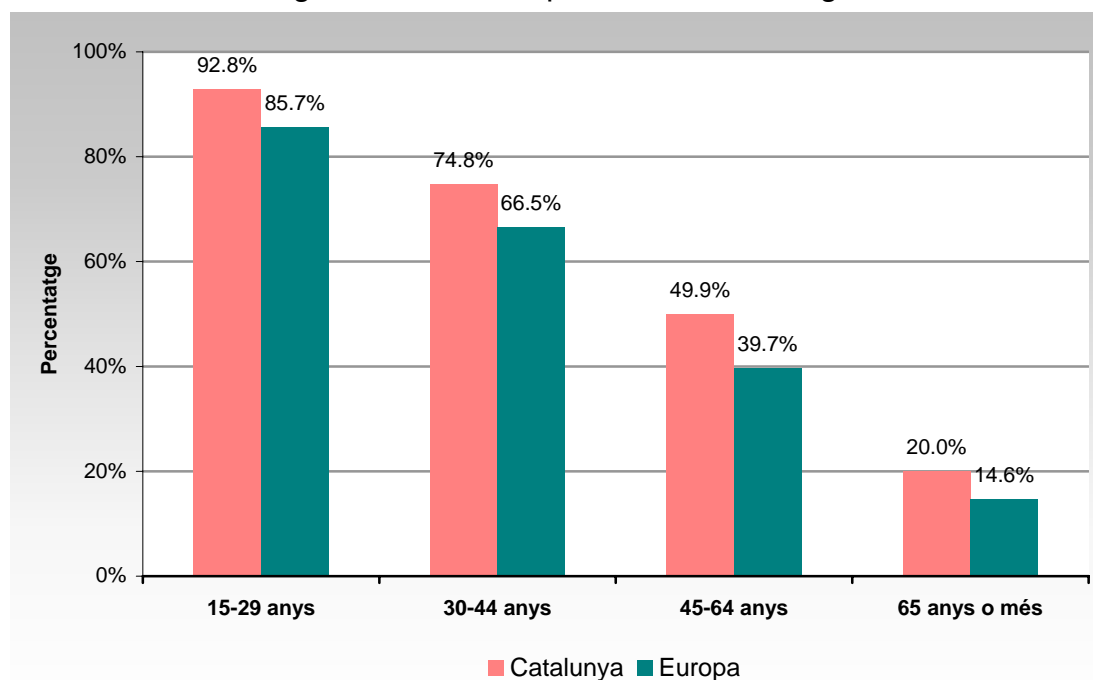
L'assistència al cinema és massiva entre els joves, fins al punt que es pot afirmar que pràcticament tota la població de 15 a 29 anys –i els estudiants si es considera la situació laboral de la població- va al cinema almenys una vegada l'any i, en el cas de Catalunya, més de la meitat hi assisteixen més de sis vegades l'any.

L'assistència encara és molt elevada en el grup de població de 30 a 44 anys, on més de dues tercers part són espectadors de cinema. Ara bé, el nivell d'assiduitat ja disminueix força en aquest grup, i els que acudeixen al cinema més de sis vegades l'any són aproximadament la meitat que els joves. Les majors dedicacions laborals i familiars d'aquesta població de 30 a 44 anys explicarien la davallada de l'assiduitat en l'assistència al cinema.

En el segment de població adulta de 45 a 64 anys ja són menys de la meitat els que assisteixen al cinema alguna vegada l'any i la proporció davalla a la cinquena part o menys entre la gent gran - i els jubilats

A banda de les diferències per segments d'edat esmentades destaca que en tots els grups l'assistència al cinema és superior entre els catalans.

Gràfic 3.2. Percentatge d'entrevistats que va al cinema segons l'edat

Una relació força similar a la observada en la variable edats es reproduïx en analitzar l'assistència al cinema segons el nivell d'estudis de la població, sens dubte, perquè les dues variables estan molt interrelacionades. La població amb estudis superiors és la que assisteix més al cinema –més de tres quarts parts dels entrevistats hi van almenys una vegada l'any- però la que disposa d'estudis secundaris també presenta unes taxes força elevades de freqüentació. Aquests nivells tant elevats d'assistència donen compte de l'àmplia base social que conforma el públic del cinema. Les taxes de freqüentació es redueixen clarament entre qui ha cursat estudis primaris –menys de la meitat d'aquesta població assisteix al cinema- i són molt escasses entre la població sense estudis.

Taula 3.4: Percentatge d'entrevistats que va al cinema segons el nivell d'estudis

Va al cinema?	Catalunya	Europa
Sense estudis	15,6	10,1
Estudis primaris	47,4	34,8
Estudis secundaris	78,9	62,2
Estudis superiors	85,1	77,4
Global	63,0	53,7

En base a la situació laboral ja s'ha exposat que gairebé tots els estudiants van al cinema almenys una vegada l'any. Als estudiants els segueixen els ocupats, que presenten també un nivell de freqüentació important, mentre que jubilats i qui es dedica a les feines de la llar són els grups amb menor assistència al cinema.

Taula 3.5: Percentatge d'entrevistats que va al cinema segons la situació laboral

Va al cinema?	Catalunya	Europa
Ocupat	77,2	66,0
Desocupat	68,9	56,4
Estudiant	94,0	92,0
Jubilat/incapacitat	24,6	19,1
Feines de la llar	36,6	36,2
Global	63,0	53,7

3.2. Teatre

L'assistència al teatre presenta unes magnituds bastant similars a Catalunya i Europa –bé que lleugerament a favor del nostre país-, situant-se poc per sobre de la quarta part la població que hi acudeix almenys una vegada l'any, un valor molt per sota del que es registrava en l'assistència al cinema.

Taula 3.6: Percentatge d'entrevistats que va al teatre

Va al teatre?	Catalunya	Europa
Si	29,9	26,3
No	70,1	73,7
Total	100,0	100,0

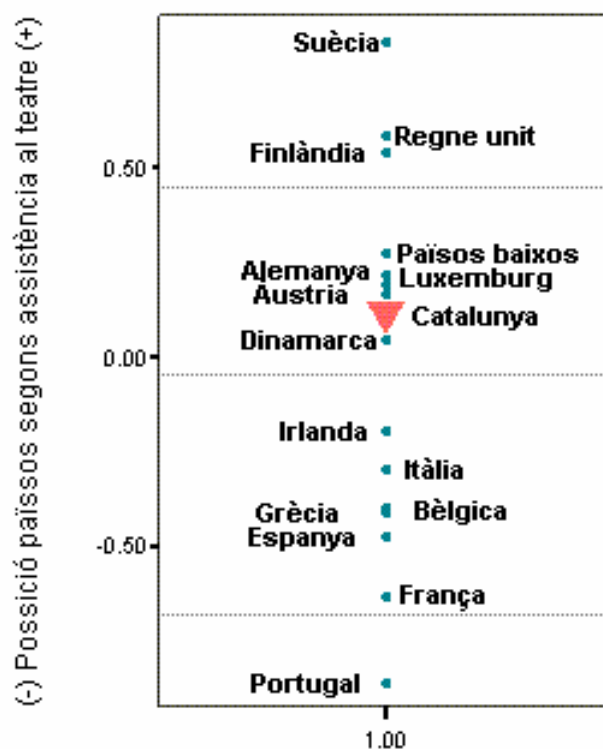
Els espectadors de teatre es poden qualificar d'ocasionals ja que la immensa majoria d'aquests acudeixen a les representacions d'una a tres vegades l'any. Els seguidors assidus de teatre –hi van més de tres vegades l'any-, en canvi, són menys del 10% de la població tant a Catalunya com al conjunt europeu. És clar que el teatre és una activitat relativament minoritària, que no té un component de consum d'oci popular tant elevat com el cinema.

Taula 3.7: Freqüència d'assistència al teatre

Amb quina freqüència va al teatre?	Catalunya	Europa
Mai	70,1	73,7
1-3 vegades	22,3	20,8
4-6 vegades	4,8	4,2
7-12 vegades	2,1	0,8
Més de 12 vegades	0,6	0,4
Total	100,0	100,0

La comparació entre els diversos països europeus -a partir d'una correlació múltiple de les categories de la variable freqüència d'assistència a teatre- situa Catalunya en una posició bastant avançada, concretament, en el nombrós grup de països que presenten uns nivells de freqüentació lleugerament superiors a la mitjana europea i que està format fonamentalment pels territoris centreuropeus. Per sota d'aquest grup estan els països de l'Europa meridional, a més de Bèlgica i Irlanda, mentre que el grup amb més assistència està format per Suècia, Regne Unit i Finlàndia.

Gràfic 3.3: Posició segons assistència a espectacles de teatre

Tot i que les diferències entre sexes són molt limitades, tot suggereix que les

dones acostumen a assistir lleugerament més al teatre que els homes –al contrari del que succeïa amb el cinema- i, d'altra banda, sembla que ho fan més assíduament que aquests. Aquesta situació s'aprecia tant a Catalunya com a Europa.

Taula 3.8: Percentatge d'entrevistats que va al teatre segons sexe

Va al teatre?	Catalunya	Europa
Home	29,1	24,2
Dona	30,6	28,2
Global	29,9	26,3

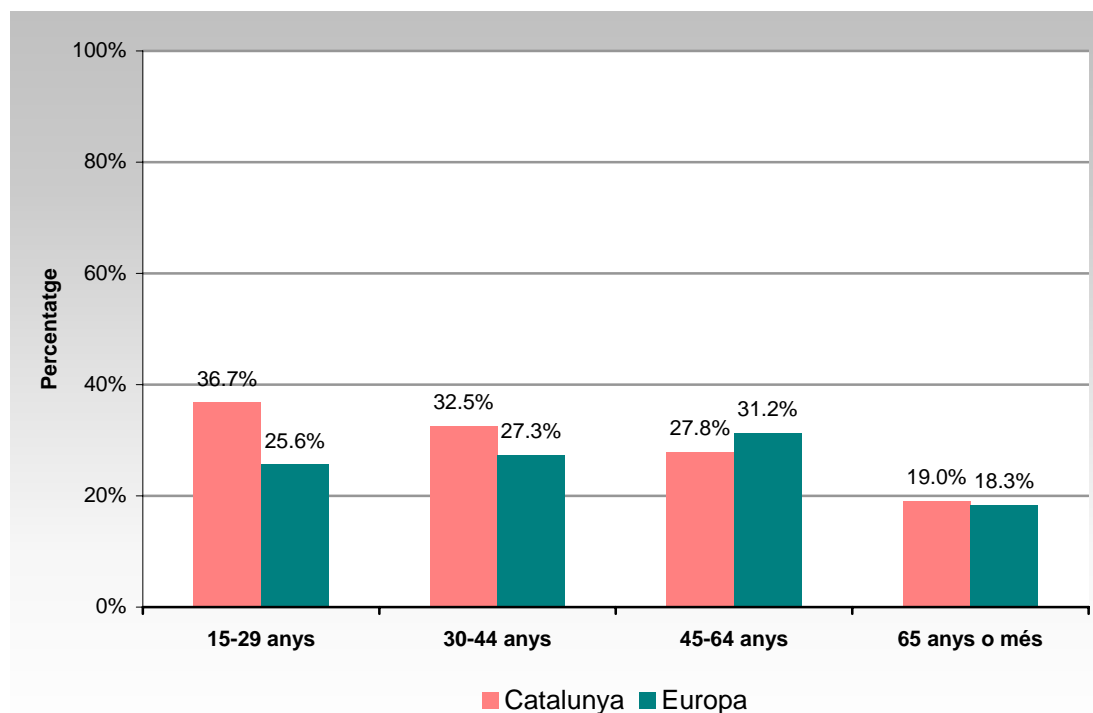
En l'assistència al teatre la variable edat no és tant decisiva com en la majoria d'hàbits culturals analitzats fins ara. És a dir, les diferències per grups d'edat existeixen però no són tant contrastades com, per exemple, en l'assistència al cinema.

D'altra banda, es detecten diferències prou notòries entre Catalunya i el conjunt d'Europa. Entre la població catalana el major nivell d'assistència es produeix entre els joves i va disminuint amb l'edat. Concretament, l'assistència oscil·la entre el 36,7% dels joves i el 19,0% de la gent gran. Entre els europeus, en canvi, el públic majoritari és l'adult, en primer lloc el de 45 a 64 anys, seguit del de 30 a 44 anys.

Comparant el nivell d'assistència en els dos territoris s'aprecia que els joves catalans, especialment, i el grup de 30 a 44 anys van més al teatre que els europeus. S'ha de suposar que les generacions joves del nostre país, en paral·lel a l'increment del nivell d'estudis, han connectat amb el potencial creatiu que ha ofert el teatre català de les darreres dècades, el que els ha portat a uns major nivells d'assistència que els europeus.

En canvi, entre la població adulta-madura –el grup de 45 a 64 anys- l'assistència dels europeus és significativament superior a la dels catalans mentre que pel que fa a la gent gran els dos territoris presenten taxes similars. Una major tradició cultural entre la població europea d'aquests grups d'edat estaria en la base de les diferències esmentades. El que és clar és que Europa disposa –com en altres àmbits culturals analitzats anteriorment- d'una major proporció d'espectadors de teatre d'edat madura que Catalunya.

Gràfic 3.4. Percentatge d'entrevistats que va al teatre segons l'edat

En base al nivell d'estudis, l'assistència al teatre presenta unes tendències clares. La màxima assistència es registra entre qui té estudis superiors –entorn de la meitat dels entrevistats hi assisteixen- i a mesura que disminueix el nivell formatiu també disminueixen els espectadors al teatre. És clar que el teatre té una menor difusió social i una més reduïda incidència en l'oci popular que el cinema ja que és una activitat relativament minoritària, que té un major component “cultural”. Això implica que el nivell de formació esdevingui una variable essencial de segmentació del públic del teatre, tal com s'ha observat anteriorment que també succeïa amb la música clàssica.

D'altra banda, la informació de la taula següent suggereix que el diferencial d'assistència al teatre a favor de la població catalana va augmentant amb el nivell d'estudis ja que és reduït entre qui no té estudis o ha cursat estudis primaris i arriba als deu punts entre els titulats universitaris.

Taula 3.9: Percentatge d'entrevistats que va al teatre segons el nivell d'estudis

Va al teatre?	Catalunya	Europa
Sense estudis	6,3	3,2
Estudis primaris	19,4	15,7
Estudis secundaris	34,0	27,4
Estudis superiors	54,8	44,2
Global	29,9	26,3

Per situació laboral, primer, estudiants i, segon, ocupats són els que assisteixen més al teatre. Destaca que mentre que en aquests grups es registren taxes d'assistència superiors entre la població catalana, els jubilats europeus assisteixen més al teatre que els catalans, el que corrobora l'existència d'una major tradició cultural entre la població europea madura i gran.

Taula 3.10: Percentatge d'entrevistats que va al teatre segons la situació laboral

Va al teatre?	Catalunya	Europa
Ocupat	34,7	29,6
Desocupat	26,0	14,4
Estudiant	41,4	33,5
Jubilat/incapacitat	18,9	22,0
Feines de la llar	20,4	19,7
Global	29,9	26,3

3.3. Espectacles de dansa

La dansa és una activitat escènica que concentra molt menys públic que el teatre-. Menys d'una desena part de la població tant a Catalunya com a Europa assisteix a algun espectacle de dansa a l'any. Les diferències entre els dos territoris són poc significatives però apunten a una major assistència del conjunt europeu.

Taula 3.11: Percentatge d'entrevistats que va a espectacles de dansa

Va a espectacles de dansa?	Catalunya	Europa
Si	7,6	9,7
No	92,4	90,3
Total	100,0	100,0

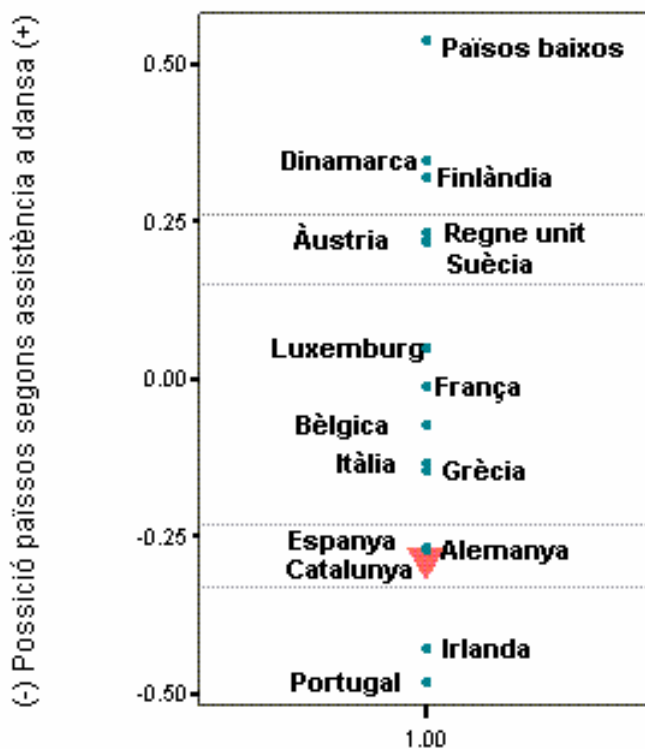
La immensa majoria dels espectadors de dansa són ocasionals ja que el més habitual és assistir a una representació d'una a tres vegades l'any, sent molt excepcional la població que manifesta una major freqüència d'assistència.

Taula 3.12: Freqüència d'assistència a espectacles de dansa

Amb quina freqüència va espectacles de dansa?	Catalunya	Europa
Mai	92,4	90,3
1-3 vegades	6,4	8,3
4-6 vegades	0,5	0,9
7-12 vegades	0,4	0,2
Més de 12 vegades	0,3	0,3
Total	100,0	100,0

En el marc dels països europeus, Catalunya no destaca pel seu nivell d'espectadors de dansa, sinó que forma part dels grups amb un menor nivell d'assistència. Si es divideix l'Europa dels quinze en cinc grups, Catalunya forma part del quart, amb unes taxes de freqüentació d'espectacles de dansa tot just per sobre de Portugal i Irlanda.

Gràfic 3.5: Posició segons assistència a espectacles de dansa

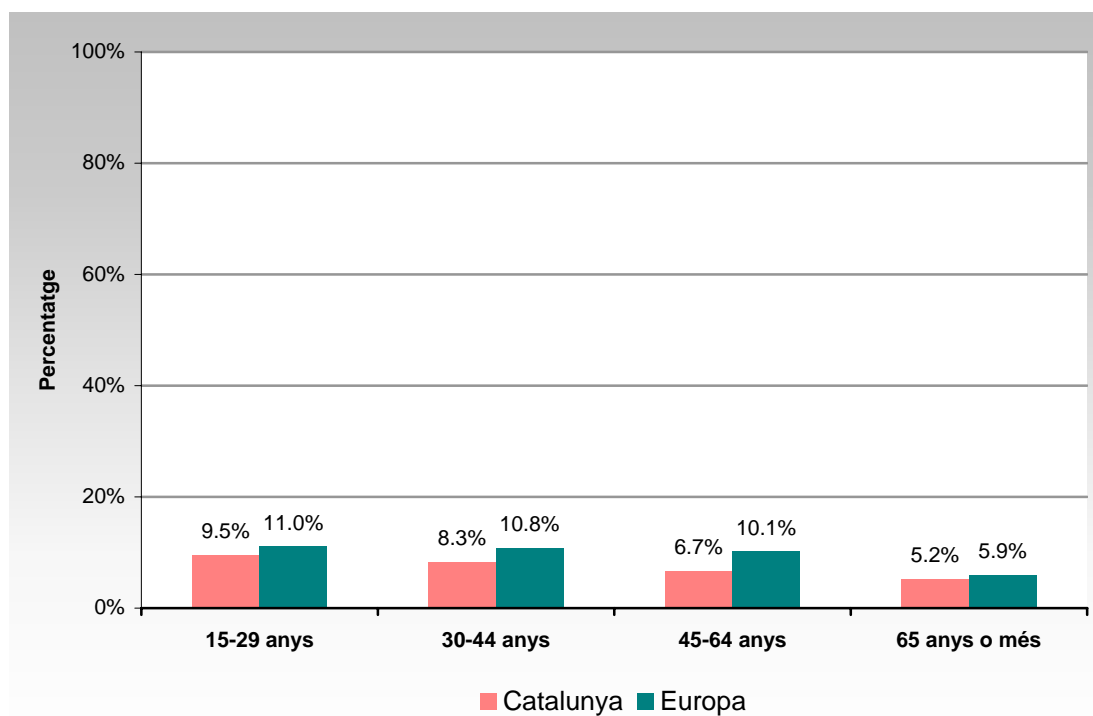
Tant a Catalunya com al conjunt de països europeus les dones constitueixen el gruix principal del públic de dansa, com ja succeïa, bé que amb diferències menors, en l'àmbit del teatre. En ambdós sexes la població europea presenta uns nivells d'assistència lleugerament superiors a la catalana.

Taula 3.13: Percentatge d'entrevistats que va a espectacles de dansa segons sexe

Va a espectacles de dansa?	Catalunya	Europa
Home	6,8	8,0
Dona	8,3	11,4
Global	7,6	9,7

En relació a l'edat, l'assistència a espectacles de dansa segueix unes pautes similars a les observades en el teatre. A Catalunya les taxes van disminuint lleugerament amb l'edat. En canvi, entre la població europea no s'aprecien diferències en l'assistència de joves i adults –si respecte de la gent gran-, el que una vegada més dona compte de l'existència de públic adult en l'àmbit de les arts escèniques.

Gràfic 3.6: Percentatge d'entrevistats que va a espectacles de dansa segons l'edat

Les activitats culturals minoritàries acostumen a disposar d'un públic molt segmentat en base al nivell de formació. Això queda confirmat amb

l'assistència a espectacles de dansa. Mentre que els titulats universitaris hi assisteixen en proporcions lleugerament superiors al 10%, la població sense estudis no assoleix el 5% d'espectadors de dansa.

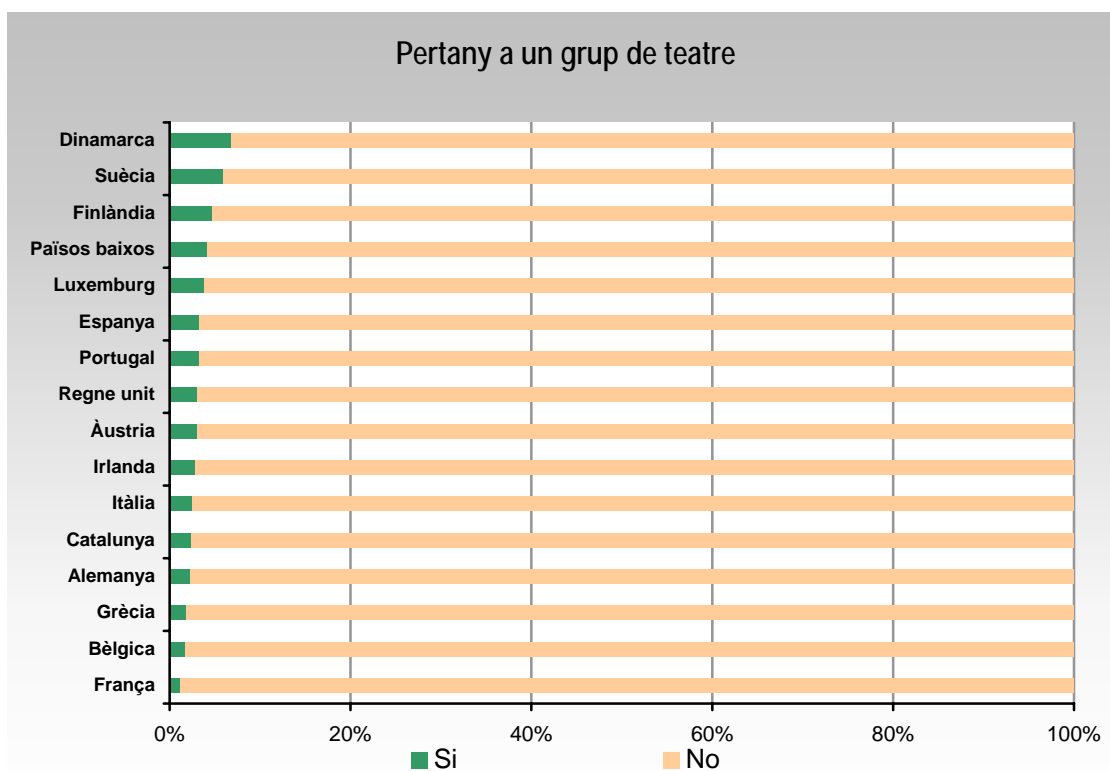
3.4. Participació en grups de teatre

La pràctica activa del teatre no presenta diferències significatives entre Catalunya i Europa. En tots dos territoris la participació en aquesta activitat és molt minoritària. Per països tampoc es poden identificar grans diferències. En tot cas, Catalunya ocupa una posició intermèdia, bé que a força distància de certs països del centre i nord d'Europa, en els quals la participació en grups de teatre és més habitual i pràcticament se supera el 5% de participació.

Taula 3.14: Percentatge d'entrevistats que pertany a un grup de teatre

Pertany a un grup de teatre?	Catalunya	Europa
Si	2,4	2,7
No	97,6	97,3
Total	100,0	100,0

Gràfic 3.7: Percentatge d'entrevistats que pertany a un grup de teatre

Com s'ha observat en tots els apartats de les arts escèniques, les dones participen més en grups de teatre que els homes, però els diferencials són poc significatives.

Taula 3.15: Percentatge d'entrevistats que pertany a un grup de teatre segons sexe

Pertany a un grup de teatre?	Catalunya	Europa
Home	2,2	2,4
Dona	2,6	3,0
Global	2,4	2,7

Igualment, tant a Catalunya com a Europa el teatre és practicat fonamentalment per la població jove i el nivell de participació decau dràsticament a partir dels trenta anys, a mesura que es van adquirint responsabilitats laborals i familiars.

Taula 3.16: Percentatge d'entrevistats que pertany a un grup de teatre segons l'edat

Pertany a un grup de teatre?	Catalunya	Europa
15-29 anys	4,6	6,2
30-44 anys	1,9	1,8
45-64 anys	2,1	1,8
65 anys o més	0,4	0,8
Global	2,4	2,7

Qui participa en grups de teatre és població amb un cert nivell de formació, concretament, la que disposa d'estudis secundaris i universitaris. D'altra banda, en base al que s'ha esmentat fins ara, no és d'estranyar que la pràctica del teatre es concentri en els estudiants i que la resta de grups presentin uns nivells de participació molt menors.

Taula 3.17: Percentatge d'entrevistats que pertany a un grup de teatre segons la situació laboral

Pertany a un grup de teatre?	Catalunya	Europa
Ocupat	2,6	2,4
Desocupat	2,7	2,8
Estudiant	6,5	10,3
Jubilat/incapacitat	1,0	1,1
Feines de la llar	1,4	1,2
Global	2,4	2,7

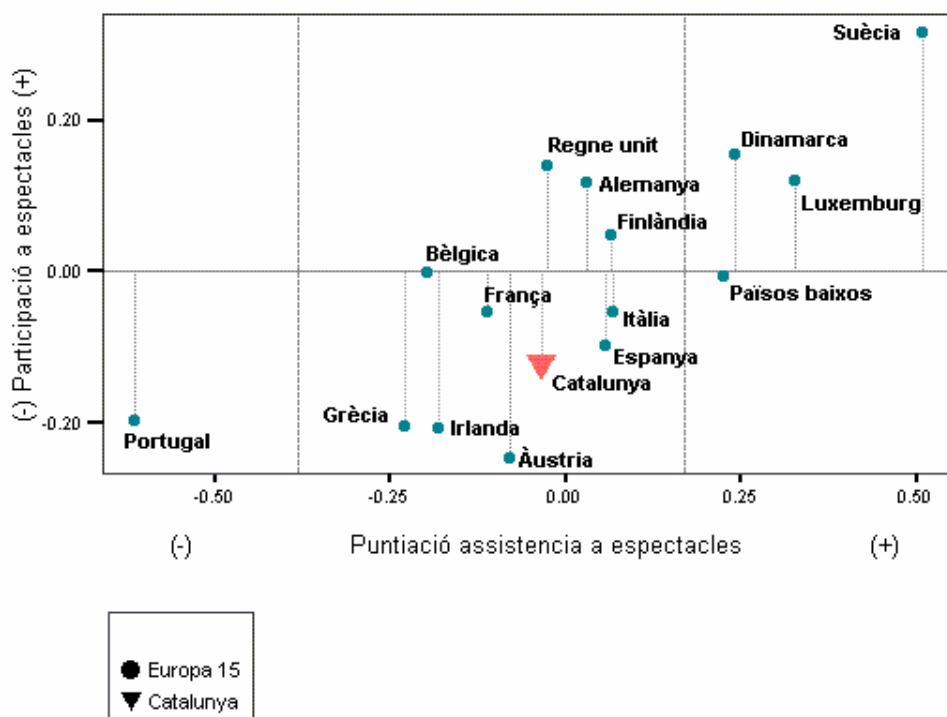
3.5. El marc general d'assistència a cinema i espectacles escènics

Com en la resta de capítols s'ha portat a terme una anàlisi de correspondència múltiple en la que s'integren les categories de les diverses variables que conformen el capítol. En aquest cas s'han considerat l'assistència al cinema, a representacions teatrals i a espectacles de dansa, a més de la participació activa en grups de teatre.

Pel que fa a l'assistència en els àmbits esmentats Catalunya se situa entorn de la mitjana europea i queda inclosa en un grup intermedi, que està format per un nombre important de països del continent. Cal destacar que aquest àmbit –en el que Catalunya se situa en una posició intermèdia, en general, i avançada en certes variables- està format per activitats que es realitzen fora de la llar, a diferència dels àmbits estudiats anteriorment, que es porten a terme principalment en l'àmbit domèstic –exceptuant l'assistència a concerts que, cal retenir-ho, també se situava en la mitjana europea.

Pel que fa a l'eix de la pràctica escènica, s'aprecia que Catalunya se situa en el grup –format per la meitat dels països aproximadament- que presenta unes taxes per sota de la mitjana continental.

Gràfic 3.8: Posició segons espectacles

3.6. Conclusions

El cinema –que no sempre té un component cultural sinó que sovint es limita a l'àmbit de l'oci- és l'activitat que més realitza la població europea fora de casa.

D'altra banda, aquesta és l'activitat, de totes les contemplades en aquest estudi, en què Catalunya ocupa una posició més avançada en l'àmbit europeu. La població catalana –i l'espanyola en general- presenta un nivell d'assistència al cinema superior a l'europeu i, a més, compta amb un públic més assidu.

L'assistència al cinema augmenta amb el nivell d'estudis i és més freqüent entre els joves, els estudiants i els actius. Tot i això, en tant que activitat d'àmplia difusió, l'assistència al cinema no presenta una segmentació d'usuaris tan clara com d'altres sinó que s'estén a àmplies capes socials tant pel que fa a l'edat, com al nivell d'estudis i a la situació laboral.

Les arts escèniques, en canvi, són molt més minoritàries i, per tant, tenen un públic de perfils més acotats. Les dones assisteixen més a representacions de teatre i a espectacles de dansa que els homes. Els nivell d'estudis és decisiu a l'hora de definir el públic d'aquestes activitats ja que, en tant que minoritàries i associades a la cultura “en majúscules”, l'assistència augmenta en gran manera amb el nivell de formació. En relació a l'edat s'observen comportament

diferenciats entre Catalunya i Europa. Al nostre país el públic majoritari és el jove i, bé que no amb grans diferències, l'assistència disminueix en augmentar l'edat. En canvi, a Europa la població adulta presenta taxes d'assistència a les arts escèniques tant elevades o més que els joves i aquestes només decauen en el segment de gent gran. Una vegada més apareix un públic adult i madur que es presenta força actiu en l'àmbit europeu ja que disposa d'un bagatge cultural significatiu.

Cal destacar que, en comparació amb la resta de territoris europeus, Catalunya ocupa una posició bastant avançada en l'assistència a teatre –que supera els països meridionals i iguala als hàbits centreeuropeus- i una taxa de seguiment d'espectacles de dansa lleugerament per sota de la mitjana continental.

En conjunt, el cinema i les arts escèniques són activitats que es realitzen fora de casa i en les que Catalunya presenta taxes d'assistència significatives –en el cas del cinema i el teatre- com succeïa també en l'assistència a concerts de música. Aquestes taxes contrasten amb les que s'observen en activitats culturals que es realitzen a la llar, com la lectura i l'audició de música, en les que Catalunya ocupava una posició més endarrerida. Tot fa suposar que la nostra societat és més propensa a les sortides culturals que als hàbits culturals domèstics.

4. EQUIPAMENTS AUDIOVISUALS: TELEVISIÓ, RÀDIO I VÍDEO

En aquest capítol, sota l'epígraf d'equipament audiovisual domèstic s'inclou la televisió, la ràdio -que constitueixen el vessant més tradicional d'aquest àmbit- i el vídeo reproductor-DVD. S'ha de tenir en compte, però, que actualment el món audiovisual comprèn un ventall més ampli d'equipaments, entre els que destaquen els aparells relacionats amb la música i l'ordinador personal. Les especificitats que aquests presenten, però, han aconsellat tractar-los per separat, uns en el capítol dedicat a la música i els altres en el de connexió i ús a internet.

Com en apartats anteriors, en aquest capítol s'analitza, primer, la possessió d'equipaments –televisió, vídeo -reproductor i ràdio- per, després, tractar sobre l'ús d'aquests equipaments, és a dir, observar els hàbits de consum cultural de la població.

4.1. Equipaments audiovisuals a la llar

La televisió constitueix un equipament domèstic universalitzat. La pràctica totalitat de la població entrevistada tant a Catalunya com a Europa disposa de televisor a casa seva i no s'aprecien diferències significatives entre països ni tampoc en l'anàlisi de les diverses característiques sociodemogràfiques. Tant disposa de televisor la pràctica totalitat de la gent gran com els joves i els diferents nivells d'instrucció tampoc no generen contrastos en aquesta possessió.

Taula 4.1: Percentatge d'entrevistats que disposa de TV a la llar

	Catalunya	Europa
Disposa de televisor?	99,8	99,2

La possessió d'aparell de vídeo és també habitual entre la població i sembla ser superior a Catalunya que al conjunt europeu. La disponibilitat de lector de DVD, en canvi, era molt minoritària en el moment de realització de les enquestes –2001- però s'ha de tenir en compte que aquest equipament s'ha estès força des de llavors. Cal destacar que en aquest tema no es detecten diferències significatives entre els dos territoris analitzats.

D'altra banda, a Europa hi ha un nivell lleugerament més elevat de disponibilitat d'antena parabòlica que a Catalunya, bé que aquesta diferència és molt mins.

Taula 4.2: Percentatge d'entrevistats que disposa d'aparells de vídeo, antena parabòlica i reproductor de vídeo o lector de DVD a la llar

	Catalunya	Europa
Disposa d'aparell de vídeo	87,0	75,7
Disposa d'antena parabòlica	19,4	21,5
Disposa de lector de DVD	10,4	10,2

La possessió dels tres equipaments audiovisuals que s'estan analitzant és més elevada entre els homes, tant a Catalunya com a Europa, mentre que, per edats, el més destacable és la relativa baixa disponibilitat d'equipament entre la gent gran –i entre els jubilats si es considera la situació laboral. És clar que la gent gran ha participat en menor mesura de la introducció massiva de tecnologia a la llar. En canvi, en el camp audiovisual –diversos aparells de televisió, vídeo, etc.- la resta de generacions sí que han seguit aquesta difusió i presenten un nivell d'equipament de la llar força elevat.

En relació a la variable sobre els estudis cursats per la població, els nivells d'equipaments dels entrevistats amb estudis secundaris i els universitaris són bastant similars i es redueixen lleugerament entre qui disposa d'estudis primaris. Es detecta, en canvi, una molt més escassa disponibilitat d'equipaments entre qui no disposa d'estudis.

4.2. Hàbits de consum audiovisual

Els aspectes que es poden tractar en aquest àmbit són limitats ja que el contingut de les dues enquestes utilitzades és desigual i sovint, quan hi ha coincidències, la informació no és comparable. Sobre l'audiència de televisió, els continguts comuns i comparables són mínims mentre que són més extensos en l'audició de ràdio i en relació a l'ús del videoreproductor o el DVD. Respecte aquesta darrera temàtica cal tenir present que des del moment de l'elaboració de l'enquesta ha sofert una transformació important amb la irrupció del DVD.

La limitació de continguts en aquesta part del capítol, d'altra banda, contrasta amb l'existència d'instruments molt acurats i actualitzats de medició d'audiències de televisió i ràdio a Catalunya i a la resta de països europeus. S'ha optat, però, per no utilitzar aquestes fonts d'informació i cenyir-se a les possibilitats de comparació que ofereixen les dues enquestes

Mirar la televisió

L'únic indicador disponible en relació al seguiment de les emissions de televisió que permet una comparació entre Catalunya i Europa és poc acurat ja que es limita a la pregunta genèrica de si els entrevistats miren o no la televisió¹⁴. A més, fins i tot en aquesta qüestió la formulació de la pregunta difereix mínimament en les dues enquestes, el que implica que la informació obtinguda és poc comparable.¹⁵

En tot cas, tot i les limitacions, és clar que l'audiència de la televisió és massiva en tots els països europeus i Catalunya no en constitueix una excepció. En aquest tema genèric de "mirar la televisió" no es detecten diferències en base al sexe ni a l'edat ni tampoc existeixen contrastos destacables en base al nivell d'estudis ni pel que fa a la situació laboral. És a dir, la pràctica totalitat de la població catalana i europea mira la televisió.

Taula 4.3: Percentatge d'entrevistats que mira la televisió

Mira la televisió?	Catalunya	Europa
Si	91,5 ¹⁶	97,6
No	8,5	2,4
Total	100,0	100,0

Ús de l'aparell de vídeo o DVD

La informació disponible indica que a Catalunya hi ha més població que utilitza el videoreproductor i que ho fa més sovint que al conjunt d'Europa. Al nostre país el 77,0% de la població disposa de videoreproductor per un 68,2% a Europa. D'altra banda, pel que fa als usuaris més assidus, el 18,0% dels catalans fa ús d'aquest equipament més d'un cop per setmana pel 12,5% del conjunt europeu.

¹⁴En l'enquesta catalana s'aprofundeix en aquest tema –hores diàries de televisió al dia, canals, horari de seguiment, etc. en canvi, l'enquesta europea és molt més limitada: a més de la pregunta genèrica sobre si es mira la televisió s'hi afegeix la dels tipus de programes preferits però els resultats obtinguts no són comparables amb els que ofereix l'enquesta de Catalunya.

¹⁵ En l'enquesta catalana es pregunta "Habitualment mira la televisió?" mentre que a l'europea la qüestió és "Mira la televisió?".

¹⁶ En les anteriors enquestes sobre hàbits culturals a Catalunya, realitzades pel Departament de Cultura de la Generalitat, els percentatges de població que mira la televisió eren més elevats: 1985: 96,3%; 1991: 98,3%; 1996: 98,8%.

Taula 4.4: Freqüència d'ús del reproductor de vídeo o DVD

Amb quina freqüència usa el reproductor de vídeo o DVD?	Catalunya	Europa
Cada dia	5,3	1,9
Més d'un cop per setmana	12,7	10,6
Un cop per setmana	15,2	12,5
Tres cops al mes o menys	43,9	43,2
Mai	23,0	31,8
Total	100,0	100,0

El major ús del videoreproductor per part dels catalans es manté en l'anàlisi de les variables sociodemogràfiques. A banda d'aquest comportament general, quan s'analitza el comportament per sexes s'observa que els homes són més usuaris d'aquest equipament que les dones i que aquesta situació es produeix en els dos territoris estudiats.

Taula 4.5: Percentatge d'entrevistats que usa el reproductor de vídeo o DVD un cop per setmana o més segons sexe

Usa el reproductor de vídeo o DVD un cop per setmana o més	Catalunya	Europa
Home	36,0	28,6
Dona	30,3	21,7
Global	33,1	25,0

En la variable edat es manifesta un ús màxim del reproductor de vídeo entre els joves, un 45% dels quals l'utilitzen un cop per setmana o més. La freqüència d'ús va disminuint progressivament amb l'edat fins arribar a valors propers al 10% entre la gent gran.

Taula 4.6: Percentatge d'entrevistats que usa el reproductor de vídeo o DVD un cop per setmana o més segons l'edat

Usa el reproductor de vídeo o DVD un cop per setmana o més	Catalunya	Europa
15 a 29 anys	45,7	45,7
30 a 44 anys	39,2	27,5
45 a 64 anys	22,2	15,1
65 anys o més	14,0	9,7
Global	33,1	25,0

En base al nivell d'estudis, els titulats universitaris i els que han cursat estudis secundaris presenten un nivell d'ús similar tant a Catalunya com a Europa – entre un 30% i un 40% fan ús del reproductor de vídeo un cop per setmana o més. La freqüència d'ús es va reduint entre la població que disposa d'estudis primaris i arriba als nivells més baixos entre la població sense estudis que, com en el cas de la gent gran, se situa entorn del 10%.

Audició de ràdio

En relació a l'audició de ràdio destaca, en primer lloc, que la majoria de la població utilitza aquest equipament. En el cas d'Europa nou de cada deu ciutadans escolten ràdio alguna vegada mentre que a Catalunya l'enquesta dona uns resultats d'oients significativament inferiors –vuit de cada ciutadans l'escolten-. El percentatge de no-oients al nostre país se situaria en un 17%, xifra que es considera sobrevalorada.¹⁷

En base a les dades presentades, la ràdio, tot i que presenta nivells alts d'escolta no assoleix els índexs que s'observen en l'audiència de televisió.

Taula 4.7: Percentatge d'entrevistats que escolta la ràdio

Escolta la ràdio?	Catalunya	Europa
Si	83,0	90,2
No	17,0	9,8
Total	100,0	100,0

Possiblement un indicador més acurat pot ser el dels oïdors assidus –que escolten ràdio cada dia-. En aquest cas Catalunya avantatja lleugerament la mitjana europea (64,7% per 58,9%), bé que s'ha de tenir en compte que el 18,4% dels europeus manifesta escoltar la ràdio diversos dies a la setmana per només el 7,8% dels catalans.

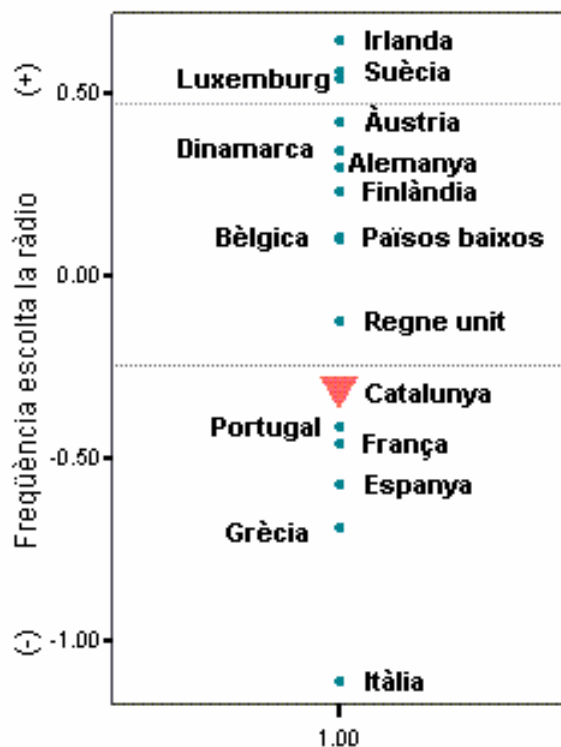
Taula 4.8: Freqüència en què escolta la ràdio

Freqüència escolta la radio?	Catalunya	Europa
Cada dia	64,7	58,9
Més d'un cop per setmana	7,8	18,4
Un cop per setmana	3,3	4,0
Tres cops al mes o menys	7,2	8,9
Mai	17,0	9,8
Total	100,0	100,0

¹⁷ En les anteriors enquestes sobre hàbits i culturals a Catalunya els percentatges de població que escoltava la ràdio eren més elevats: 1985: 86,7%; 1991: 84,0%; 1996: 89,0%.

L'anàlisi de correspondències múltiples de les categories de la variable "freqüència d'audició de ràdio" per països, situa a Catalunya en el tercer grup, el que presenta unes freqüències d'audició més baixes, tot i que Catalunya està molt a prop de la mitjana europea. Cal recordar, en aquest sentit, que si bé Catalunya disposa de més oïdors diaris, en el conjunt europeu hi ha més població que escolta la ràdio diversos dies a la setmana i menys entrevistats que no l'escolten mai. En tot cas, com succeeix amb força altres variables, Catalunya supera les taxes d'audició de ràdio dels països meridionals del continent però resta a distància dels hàbits de la població centre i nordeuropea.

Gràfic 4.1: Posició segons freqüència d'audició de la ràdio

Quan es consideren les variables sociodemogràfiques –sexe, edat, estudis i situació laboral- s'observa que, en termes generals, Catalunya i Europa segueixen unes pautes similars.

En relació al sexe els homes segueixen lleugerament més la ràdio que les dones.

Taula 4.9: Percentatge d'entrevistats que escolta la ràdio cada dia segons sexe

Escolta la radio cada dia?	Catalunya	Europa
Home	66,7	61,3
Dona	62,9	56,7
Global	64,7	58,9

No existeixen diferències remarcables, en canvi, entre els diversos grups d'edat, exceptuant la gent gran, que presenta un nivell d'oïdors assidus inferior a la resta. Tot i això cal tenir en compte que hi ha una notable diversitat interna dins del col·lectiu de la gent gran, una part del qual és seguidor molt assidu de ràdio.

Així doncs, el seguiment d'aquest mitjà no presenta una segmentació molt clara per edats, al contrari del que succeeix amb força altres activitats contemplades en aquest estudi. La gran difusió social de la ràdio implica que, d'una forma o una altra –a partir d'una gran diversitat de cadenes, de programes, etc.- aquest mitjà arribi a gairebé tots els grups d'edat.

Taula 4.10: Percentatge d'entrevistats que escolta la ràdio cada dia segons l'edat

Escolta la radio cada dia?	Catalunya	Europa
15 a 29 anys	67,0	61,8
30 a 44 anys	66,0	61,1
45 a 64 anys	66,0	59,0
65 anys o més	57,8	51,7
Global	64,7	58,9

Una situació bastant similar es reproduïx en la variable estudis de la població. Tant a Catalunya com a Europa es produeix un diferencial força important entre la població sense estudis –la que menys escolta la ràdio- i la resta de grups, els quals, bé que amb certes diferències, mantenen uns nivells d'escolta considerablement elevats.

Taula 4.11: Percentatge d'entrevistats que escolta la ràdio cada dia segons el nivell d'estudis

Escolta la radio cada dia?	Catalunya	Europa
Sense estudis	46,6	27,6
Estudis primaris	63,2	53,3
Estudis secundaris	67,8	63,1
Estudis superiors	69,2	65,0
Global	64,7	58,9

Els ocupats –quan es considera la situació laboral- és el grup que més escolta la ràdio mentre que la resta de col·lectius se situen –amb proporcions d'oïdors bastant similars- per sota dels primers.

Taula 4.12: Percentatge d'entrevistats que escolta la ràdio cada dia segons la situació laboral

Escolta la radio cada dia?	Catalunya	Europa
Ocupat	69,2	63,9
Desocupat	62,9	57,9
Estudiant	59,2	53,2
Jubilat/incapacitat	59,0	54,6
Feines de la llar	57,9	51,4
Altres	61,0	---
Global	64,7	58,9

Les enquestes catalana i europea inclouen el tema dels programes de ràdio que més escolta la població. Tot i que la comparació s'ha de portar a terme amb reserves¹⁸, les respostes obtingudes en els dos territoris presenten certes diferències. Els programes que més s'escolten a Catalunya són els magazines –aquests llargs programes bastant característics de la ràdio espanyola- mentre que a Europa dominen els musicals. Hi ha coincidència, en canvi, en els tipus de programes que s'escolten en segon i tercer lloc: notícies i esports respectivament. Finalment, els programes que s'escolten amb menys freqüència són els culturals i els religiosos.

¹⁸ En l'enquesta catalana, a la pregunta de quins programes de ràdio s'escolten, es permeten només tres respostes mentre que a l'enquesta europea no s'imposa un límit en aquestes respostes.

Taula 4.13: Programes que més s'escolten a Catalunya i Europa

Nre. d'ordre	Catalunya	Europa
1	Magazines	Musicals
2	Notícies	Notícies
3	Esports	Esports
4	Musicals	Culturals
5	Culturals	Magazines*
6	Religiosos	Religiosos

*A l'enquesta europea hi figuren programes d'actualitat, ..

4.3. Conclusions

Tot i que la informació disponible en aquest capítol –la que és comparable en les dues enquestes analitzades- és bastant limitada i desigual, queda clar que els equipaments audiovisuals bàsics –televisió, ràdio i reproductor de vídeo- estan universalitzats o gairebé a les llars catalanes i europees. També s'observa que els nous equipaments penetren a les llars amb certa rapidesa, tal com ho constaten els nivells de disponibilitat d'antena parabòlica i de DVD, tot i que en el moment de realització de les enquestes –any 2001- la seva difusió encara era limitada.

L'ús de la televisió està universalitzat i el de la ràdio i el reproductor de vídeo-DVD és massiu. En termes generals, Catalunya es diferencia poc del conjunt europeu, bé que de la informació disponible es dedueix que al nostre país es registra un menor ús global de la ràdio i superior del reproductor de vídeo-DVD.

L'àmplia difusió d'aquests mitjans audiovisuals suposa que penetren en totes les capes socials i que, per tant, en totes les variables sociodemogràfiques s'observen nivells elevats de disponibilitat i ús i dels equipaments. Tot i això, en termes generals, els màxims usuaris són els homes, els joves i la població amb estudis secundaris o universitaris. També es detecta que el grup de la gent gran ha incorporat menys aquests equipaments que les altres generacions.

5. INTERNET

Per tractar la informació sobre l'ús d'internet s'ha optat per utilitzar una font comparativa diferent de l'emprada fins ara. En les dues enquestes estudiades (la catalana i l'Eurobaròmetre 56.0) s'inclouen els temes de disponibilitat i ús d'ordinador i d'internet. Tot i que en els dos casos aquestes qüestions es demanden en una bateria de preguntes sobre equipaments culturals, les respostes obtingudes no permeten una comparació ja que els resultats de Catalunya semblen –en certs casos- sobrevalorats i els del conjunt d'Europa apareixen subvalorats.

Per a portar a terme la comparació amb Catalunya ha semblat més aconsellable utilitzar l'Eurobaròmetre 112¹⁹ específic sobre internet, que es va realitzar el novembre de 2001 i que presenta unes dades que es consideren més ajustades a la realitat europea.²⁰

Aquesta elecció implica que el contingut d'aquest apartat s'hagi vist reduït a les possibilitats de comparació d'ambdues fonts i que es fonamenti en la possessió de connexió a internet i l'ús d'aquesta tecnologia. Per aquests temes es disposa de les dades generals de Catalunya i l'Europa dels quinze, de la informació per països, que permet situar Catalunya en el conjunt europeu i de la distribució per sexes i edats. No es poden treballar, en canvi, les variables estudis i situació laboral.

5.1. Connexió a internet

Prenent com a referència les fonts d'informació esmentades es dedueix que - l'any 2001- una tercera part dels entrevistats a Catalunya disposen de connexió d'internet a la seva llar i que aquest és un valor lleugerament inferior al que s'observa en el conjunt d'Europa, tot i que les diferències són modestes.

Cal tenir en compte, a l'hora de realitzar l'anàlisi, que aquest és un sector que evoluciona molt ràpidament en el temps i que els resultats de les enquestes varien enormement d'un any a l'altre.

Taula 5.1: Percentatge d'entrevistats que disposa de connexió a internet a la llar

	Catalunya	Europa
Posseeix connexió a internet	34,6 ²¹	37,7*

*Font Eurobaròmetre 112

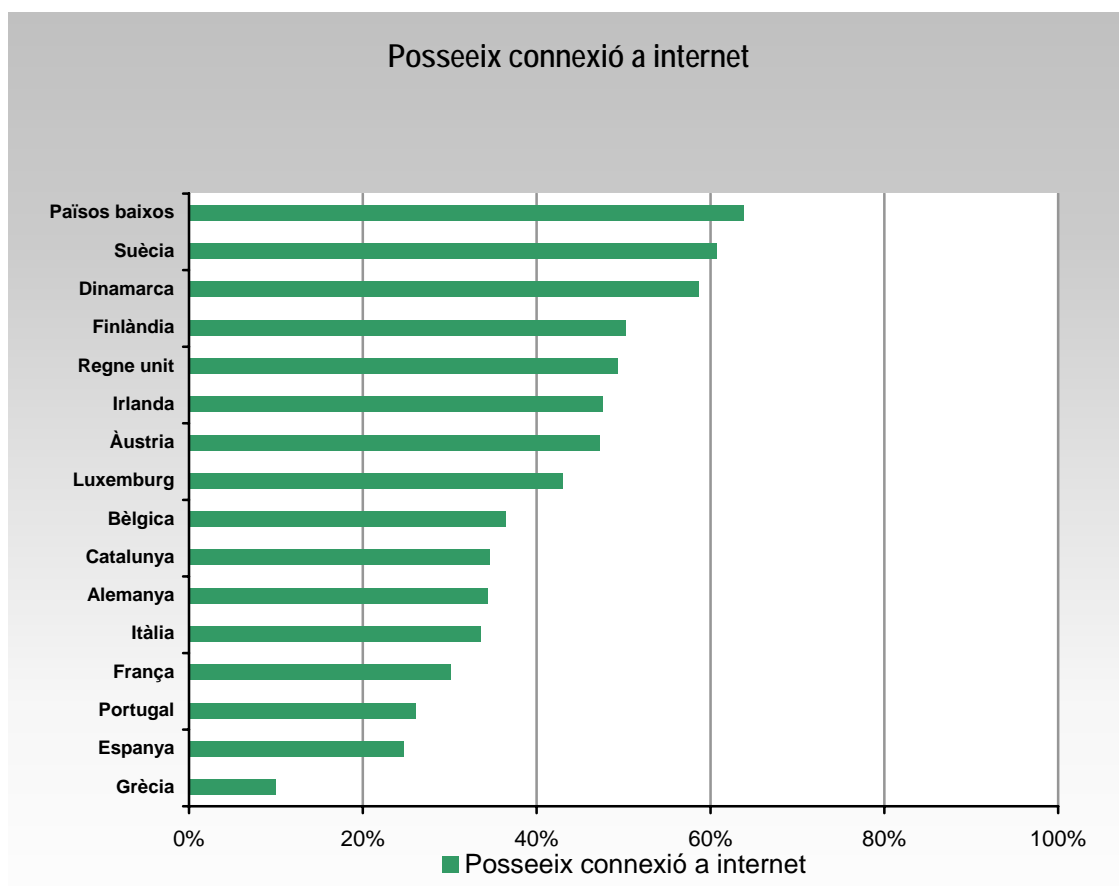
¹⁹ Flash Eurobarometer nº 112 "Internet and the general public".

²⁰ En l'estudi La societat xarxa a Catalunya, dins del projecte Projecte Internet Catalunya (PIC), s'utilitza també l'Eurobaròmetre 112 per a comparar la situació de Catalunya amb Europa en l'àmbit d'internet.

²¹ En l'estudi La societat xarxa a Catalunya es dona un nivell de connexió a internet del 32,1%.

En base a les mateixes fonts d'informació, si es compara país per país, Catalunya se situa en el grup de països amb menor nivell de connexions a Internet a les llars, allunyat del grup intermedi, els països del qual superen el 40% de llars connectades. També cal observar, però, que Catalunya presenta un percentatge de connexions força superior als dels tres països cuers, que són Grècia, Portugal i Espanya.

Gràfic 5.1: Percentatge d'entrevistats que disposa de connexió a internet a la llar

*Font Eurobaròmetre 112, excepte la dada de Catalunya.

Quan s'analitzen les variables sociodemogràfiques s'aprecia que tant a Catalunya com a Europa els homes disposen amb més freqüència de connexió a internet. Si es comparen els dos territoris, però, s'observa que el diferencial entre Catalunya i Europa és degut al major nivell de connexió entre els homes europeus (43,3%) ja que no s'aprecien diferències significatives entre les dones (31,7% Catalunya per 32,6% Europa).

Taula 5.2: Percentatge d'entrevistats que disposa de connexió a internet a la llar segons sexe

Posseeix connexió a internet	Catalunya	Europa
Home	37,7	43,3*
Dona	31,7	32,6*
Global	34,6	37,7*

*Font Eurobaròmetre 112

Pel que fa a la disponibilitat de connexió segons l'edat de la població, les taxes més elevades s'observen entre els joves, bé que a molt poca distància dels grups de població adulta. Això no significa, com s'observarà més endavant, que tots aquests grups presentin un ús d'internet similar sinó que aquest mitjà ha penetrat a moltes llars on conviuen adults i joves.

La gent gran, per la seva banda, queda a gran distància del nivell de disponibilitat de connexió de la resta de grups d'edat.

Taula 5.3: Percentatge d'entrevistats que posseeix connexió a internet segons l'edat

Posseeix connexió a internet	Catalunya	Europa
15 a 24 anys	49,2	52,7
25 a 39 anys	41,4	47,7
40 a 54 anys	41,8	46,2
55 anys o més	14,2	15,7
Global	34,6	37,7*

*Font Eurobaròmetre 112

5.2. Ús d'internet

La utilització d'internet –es contempla tant dins com fora de la llar- és significativament més elevada a Europa que a Catalunya. L'ús dels europeus se situava, en el moment de realitzar l'enquesta, a prop de la meitat de la població, vuit punts per sobre de la taxa de Catalunya.

Les diferències entre els dos territoris són més elevades en l'ús que en la disponibilitat de connexió, que s'acaba d'exposar. Això pot indicar que a Europa hi ha una major optimització de les connexions existents i/o que en el continent -per la pròpia estructura ocupacional- internet s'utilitzi més a la feina que a Catalunya.

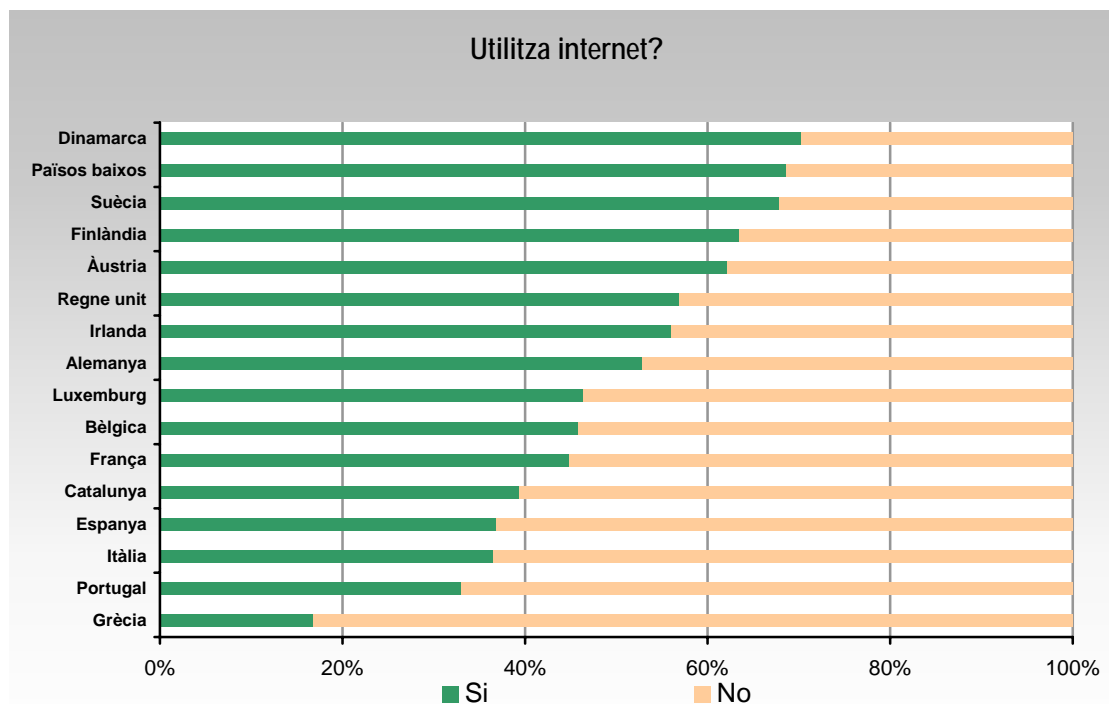
Taula 5.4: Percentatge d'entrevistats que utilitza internet

Utilitza internet?	Catalunya	Europa
Sí	39,4	48,0*
No	60,6	52,0*
Total	100,0	100,0

*Font Eurobaròmetre 112

La informació país per país confirma la situació descrita fins ara. Catalunya és un dels territoris europeus amb menor ús d'internet, per sobre només de Grècia, Portugal, Espanya i Itàlia i està a força distància del grup intermedi de països, els quals superen amb escreix el 40% d'usuaris. No cal dir, d'altra banda, que el nostre país es troba molt lluny del nivell d'ús d'internet que es registra en els països europeus capdavanters, en els que es connecta –l'any 2001- més del 60% de la població.

Gràfic 5.2: Percentatge d'entrevistats que utilitza internet

*Font Eurobaròmetre 112, excepte la dada de Catalunya.

En base a les variables socioeconòmiques, tant els homes com les dones europeus utilitzen força més internet que els catalans i en tots dos territoris els homes són usuaris en major proporció que les dones.

Taula 5.5: Percentatge d'entrevistats que utilitza internet segons sexe

Utilitza internet?	Catalunya	Europa
Home	45,9	56,0*
Dona	33,3	40,0*
Global	39,4	48,0*

*Font Eurobaròmetre 112

D'altra banda, pel que fa a les altres variables, l'ús d'internet difereix molt segons l'edat, presentant més contrastos que els que s'apreciaven en la variable connexió. Els joves són clarament els màxims usuaris d'internet però entre els adults també s'observen nivells d'ús importants. En canvi, es detecta una gran fractura en les freqüències d'ús que presenta la població de més edat que, sens dubte, ha quedat al marge de la irrupció d'aquestes tecnologies.

En tots els grups d'edat, les taxes d'utilització de la població europea són superiors a les que presenta la població catalana.

Taula 5.6: Percentatge d'entrevistats que utilitza internet segons l'edat

Utilitza internet?	Catalunya	Europa
15 a 24 anys	78,7	81,0*
25 a 39 anys	57,0	64,0*
40 a 54 anys	32,2	51,0*
55 anys o més	6,0	17,0*
Global	39,4	48*

*Font Eurobaròmetre 112

5.3. Conclusions

En primer lloc, s'ha de recordar que la informació disponible data de l'any 2001 i que el sector d'internet ha evolucionat molt dràsticament de llavors ençà.

Catalunya presenta uns nivells de connexió d'internet a les llars i, especialment, d'ús significativament inferiors a la mitjana europea. L'anàlisi per països situa Catalunya només per sobre dels països meridionals del continent –com succeeix amb moltes variables de l'estudi- i a molta distància dels territoris del centre i nord d'Europa.

És significatiu que la distància respecte de la mitjana europea és major en l'ús que en la connexió, el que suggereix que al continent hi ha una major optimització de les connexions existents a la llar i/o que la pròpia estructura ocupacional implica que internet s'utilitzi més a la feina.

Els homes utilitzen més internet que les dones i, en base a les edats, els joves destaquen per l'ús d'aquest mitjà, tot i que ja s'aprecia una penetració també important entre la població adulta. En canvi, s'observa que la gent gran, com en la majoria de temàtiques en les que hi ha un component tecnològic important, ha restat majoritàriament al marge del fenomen internet.

6. CONCLUSIONS

6.1. Els hàbits culturals dels catalans en el marc dels països europeus

En termes generals, els hàbits culturals de la població catalana estan lleugerament per sota dels que s'observen al conjunt de l'Europa dels quinze, bé que les magnituds generals difereixen poc de la mitjana europea.

Però la realitat cultural europea és molt diversa i existeixen contrastos importants entre els països del continent. Un posicionament molt general situaria Catalunya clarament per sobre de la majoria de països de l'Europa meridional, fonamentalment per sobre de Grècia, Portugal i Espanya i amb una certa alternança de situacions respecte de França i Itàlia. Ara bé, el nostre país presenta uns hàbits culturals menors que els dels territoris centreeuropeus i molt per sota dels que es registren al nord d'Europa.

S'ha de considerar, però, que la posició de Catalunya en el context europeu varia en funció dels sectors culturals contemplats i és molt diversa segons les variables sociodemogràfiques de la població que es contemplin.

Catalunya presenta uns nivells globals de lectura relativament baixos, poc distanciat de la mitjana europea quant a lectura de llibres –bé que amb una taxa de lectors assidus inferior-, i molt per sota en la lectura de diaris i revistes.

L'audició global de música a Catalunya també presenta taxes inferiors a la mitjana europea però només lleugerament.

Contràriament, la variable en què el país ocupa una posició més avançada és en l'assistència al cinema, on segons la informació disponible, Catalunya –i també Espanya- presenten unes taxes d'assistència punteres en el context europeu. Altres àmbits culturals en els que el nostre país està entorn o per sobre de la mitjana són l'assistència al teatre i a concerts de música.

Del que s'acaba d'exposar es pot deduir que els catalans presenten uns hàbits culturals associats a la llar baixos –lectura, música- i, en canvi, un comportament més actiu en les activitats que es realitzen en públic –cinema, teatre, concerts– bé que els espectacles de dansa són una excepció.

D'altra banda, en l'àmbit tecnològic queda clar que la població catalana disposa d'una taxa menor de connexió a internet a casa i és força menys usuària d'aquest mitjà que l'europea. Pel que fa als mitjans audiovisuals, la disponibilitat i l'ús de televisió estan universalitzats i els de ràdio gairebé i Catalunya no constitueix una excepció sinó que segueix les pautes continentals.

6.2. Els hàbits culturals segons el sexe

Els hàbits culturals entre homes i dones presenten certes variacions, significatives en diversos casos, però no ofereixen contrastos radicals. És a dir, les pautes culturals dels dos sexes són bastant similars tant a Catalunya com a Europa.

En base al territori tampoc no s'observen comportaments per sexes massa contraposats. En aquells àmbits culturals en què les dones són més actives a Europa també ho són a Catalunya, i a l'inrevés. Pràcticament no s'identifiquen casos en què es pugui parlar de comportaments diferencials per territoris en base al sexe.

En termes generals, però, les dones tenen una relació més propera amb el món de la lectura: llegeixen més llibres, revistes i escriuen més per oci. En el camp musical, segueixen més la música clàssica i l'òpera i, en el camp de les arts escèniques, assisteixen més a representacions de teatre i a espectacles de dansa i participen més en grups de teatre. Hi ha tot un ventall d'activitats, doncs, en què les dones presenten una inquietud cultural més àmplia que els homes. A més, aquestes inquietuds es desenvolupen en les activitats que sovint es consideren "cultes" o també "cultura tradicional".

Els homes, per la seva banda, presenten, en general, una major possessió d'equipaments audiovisuals i realitzen més que les dones les activitats relacionades amb aquests: escoltar música, especialment pop-rock-moderna, utilitzar el videoreproductor, escoltar la ràdio i, destacadament, connectar-se a internet. També és cert, però, que els homes assisteixen més al cinema, a concerts, especialment els de rock-pop-moderna, toquen més instruments musicals i llegeixen més el diari. Però si d'alguna manera s'haguessin de catalogar les activitats que realitzen els homes es podria dir que aquestes pertanyen més a l'àmbit de la "cultura audiovisual" o a "la cultura electrònica".

6.3. Els hàbits culturals segons l'edat

L'edat és una variable decisiva –més que el sexe- a l'hora de diferenciar els hàbits culturals de la població. En termes generals, en la majoria de les activitats culturals els joves són els que presenten uns hàbits més actius i el nivell d'assistència o de pràctica cultural va disminuint progressivament amb l'edat. Aquesta situació s'observa tant al conjunt europeu com a Catalunya.

Hi ha diverses variables, però, en els quals no se segueix la tendència general. En primer lloc, el seguiment dels mitjans audiovisuals està pràcticament universalitzat: tothom mira la televisió i gairebé tothom escolta la ràdio. Segon, hi ha força activitats en què la població adulta presenta taxes de realització elevades –per sota però només lleugerament dels que es detecten entre els joves-, com ara la possessió i ús d'equipament domèstic audiovisual (equips de música, reproductor de vídeo, lector de CD, internet). En aquestes activitats, en canvi, s'observa un canvi de comportaments acusat entre la gent gran –que presenta hàbits molt inferiors-. En bona part, la gent gran ha restat al marge de la irrupció de tecnologia electrònica a la llar i de l'ús que d'aquesta se'n fa.

Hi ha una sèrie d'activitats, d'altra banda, en les quals els joves no són els principals assistents o practicants. Són exemples d'aquesta situació l'audició i assistència a concerts de música clàssica, l'assistència al teatre i a espectacles de dansa, la lectura de diaris –un àmbit en el qual l'envelliment del públic preocupa a editors i institucions- i la lectura assídua de llibres. Val a dir que aquestes situacions es donen amb més claredat a Europa que a Catalunya, on les diferències entre els grups de població són menors. Cal fer notar que el conjunt d'activitats que s'han esmentat fins ara constitueixen el que podríem anomenar “cultura pre-electrònica” que atrau poc els joves i, d'altra banda, constitueix una pràctica relativament habitual entre la població madura i adulta.

En base al que s'acaba d'exposar, les activitats en què els hàbits dels joves són marcadament superiors són aquelles en què s'utilitzen suports electrònics –internet, escoltar música – i certes activitats que es realitzen fora de casa i tenen un important component d'oci, com l'assistència al cinema i a concerts de pop-rock-moderna.

Al mateix temps, cal destacar un altre fenomen destacable. Els hàbits culturals dels catalans s'han anat aproximant als dels europeus entre les generacions joves i adultes-joves. No hi ha dubte que el progrés socio-cultural de la població catalana de les darreres dècades ha tendit a homogeneïtzar els comportaments de la població dels dos territoris. Aquest progrés que s'ha materialitzat en un augment dels nivells de formació, en la creació d'una densa xarxa d'equipaments públics en el territori i en la irrupció d'equipament domèstic audiovisual a les llars catalanes. Tampoc no es pot obviar -tot i que això no exclou el que s'acaba d'exposar- que la homogeneïtzació dels hàbits culturals és una tendència que es manifesta a nivell occidental

Un tema interessant que sorgeix de la comparació de les dues enquestes utilitzades en aquest estudi és el diferencial d'hàbits que existeix entre la població europea i la catalana en els segments de població madura i gran. En relació a la lectura, els europeus de més de 45 anys presenten uns hàbits significativament superiors als de la població catalana. S'ha de suposar que aquestes diferències són degudes a una tradició més dilatada de proximitat al llibre i a la lectura, en general, i a un nivell de formació més elevat dels europeus dels grups d'edat esmentats. Causes similars explicarien també la taxa superior d'utilització d'internet i la major assistència al teatre i a espectacles de dansa dels europeus madurs i grans.

Un altre comportament diferenciat a favor de la població europea adulta es detecta a l'hora d'escoltar música i, especialment, en el seguiment del pop-rock-moderna. Tot suggereix que la irrupció d'aquests estils musicals va tenir un impacte superior al continent i que una part d'aquells seguidors s'han mantingut, configurant l'any 2001 un mercat de seguidors adults i grans del pop-rock-moderna més important al conjunt d'Europa que a Catalunya.

A l'hora de cercar les causes de les diferències entre Europa i Catalunya en els hàbits culturals de la població adulta i gran no es pot obviar –a més del nivell de formació- el fre que va suposar la dictadura al nostre país, reprimint qualsevol tipus d'expressió cultural innovadora i no fomentant els hàbits culturals més

bàsics, com la lectura, l'audició de música, etc. És clar que el comportament actual de certes generacions de catalans respon al context polític en el que van créixer.

6.4. Els hàbits culturals segons el nivell d'estudis

El nivell d'estudis és la variable més decisiva- fins i tot més que l'edat- en la determinació dels hàbits culturals de la població ja que la relació "a més estudis, major pràctica d'hàbits culturals" és la més directa que s'identifica en l'estudi.

L'increment dels hàbits culturals amb el nivell de formació es constata en pràcticament totes les variables analitzades i es produeix en dimensions similars tant a Catalunya com al conjunt d'Europa. De fet, en aquesta qüestió no s'aprecien elements diferencials entre els dos territoris, com succeeix amb la variable edat.

Les diferències en els hàbits culturals de la població segons el nivell d'estudis són, però, especialment elevades en aquelles activitats més minoritàries i lligades al que es consideren hàbits "més cultes". En canvi, en aquells sectors culturals de gran difusió popular, com ara l'assistència al cinema o a concerts de pop-rock, les taxes de la població que disposa d'estudis secundaris s'aproximen a les dels universitaris. Es mantenen, però, les diferències amb la població que disposa d'estudis primaris i encara més respecte dels entrevistats sense estudis.

Únicament en el seguiment dels mitjans de comunicació audiovisual –televisió i ràdio- es produeix la pràctica igualació dels comportaments, sense que els estudis cursats hi tinguin una influència decisiva i aquest fenomen també s'observa en algun cas excepcional, com la lectura de revistes, que per la diversitat de formats i continguts existents en el mercat seria comparable a la dels mitjans esmentats.

6.5. Els hàbits culturals segons la situació laboral

Els nivells de realització d'activitats segons la situació laboral de la població són molt coincidents amb els observats en la variable edat ja que les diferents situacions laborals es corresponen amb els períodes vitals associats a l'edat.

Els estudiants, com els joves, són el col·lectiu que presenta un major nivell de realització d'activitats culturals, especialment en aquells àmbits que comporten un equipament electrònic com la música i internet i també en certes activitats d'àmplia difusió popular que es porten a terme fora de casa, com l'assistència al cinema i a concerts de música, que tenen també un contingut d'oci important. Hi ha alguna activitat, però, en la que els estudiants no destaquen per les seves taxes de realització com, per exemple, i bastant sorprenentment, la lectura de diaris.

Els ocupats són també un grup força actiu, bé que sense arribar als nivells dels

estudiants, i sovint donen la pauta de la mitjana europea i catalana.

La població jubilada presenta uns hàbits culturals per sota de la mitjana. S'ha de considerar que aquest és un grup prou heterogeni, on hi ha població amb plenes capacitats, que té una vida cultural rica i, d'altra banda, la població més gran, que té més dificultats per a la realització de moltes activitats. Entre la població jubilada s'observa el diferencial entre Catalunya i el conjunt europeu que ja s'ha esmentat en analitzar la variable edat. En diverses de les activitats estudiades –hàbits de lectura, audició de música- els hàbits de la població jubilada del continent superen els de la catalana.

Finalment, comentar que el grup de població que es dedica a les feines de la llar presenta unes taxes de realització d'activitats culturals significativament inferiors a la mitjana, aproximant-se, a grans trets, als hàbits de la població jubilada. Cal considerar, en aquest sentit, que una part important d'aquest grup de població són dones grans, sovint mullers d'homes jubilats.

En resum, els hàbits culturals de la població catalana estan lleugerament per sota de la mitjana europea en pràcticament tots els àmbits analitzats tret del cinema –on són elevats-, el teatre i els concerts. Pel que fa a les característiques sociodemogràfiques, l'edat i el nivell d'estudis són les variables que més influeixen en els hàbits culturals tant a Catalunya com a Europa.